

Society of Saint Pius X

S S P X

A Szent Pius X. Társaság

katolikus hitvallása

a lelkek megvilágosítása a modern tévedésekkel szemben

A Szent és Osztatlan Szentháromság, az Atya, a Fiú és a Szentlélek nevében.

Preambulum

1. Kinyilatkoztatom és magamévá teszem a katolikus hit teljes igazságát, ahogyan azt „az apostolok Krisztus saját szájából, vagy az apostoloktól maguktól, a Szentlélek diktálására kapták”¹, majd a katolikus egyházon belül töretlen folytonosságban hűségesen megőrizték és továbbadták nekünk a pápák és püspökök prédikációi, az egyházatyák és teológusok írásai, valamint a szent zsinatok határozatai révén.²
2. Szilárdan elfogadok minden egyes igazságot, amelyet a tévedhetetlen Egyház isteni kinyilatkoztatásként és az üdvösséghez szükségesnek hirdetett, akár ünnepélyes tanítóhivatala határozatai révén, akár rendes és egyetemes tanítóhivatala egyhangú megállapításai révén.³ Hasonlóképpen elfogadok mindazt, ami a katolikus tanításhoz tartozik a kinyilatkoztatott hitkinccsel való szükségszerű összefüggése miatt,⁴ és bizonyosnak tartom azokat az igazságokat, amelyeket az Egyház állhatatosan tanított annak érdekében, hogy megóvja azt a hitkincset a tévedésektől.⁵
3. Ennek következtében elutasítok minden, e hitnek ellentmondó tévedést, különösen a liberalizmus, az indiferentizmus, a modernizmus, az ökumenizmus és a laicizmus tévedéseit, amelyeket IX. Piusz,⁶ XIII. Leó,⁷ Szent X. Pius,⁸ XI. Pius,⁹ és XII. Pius pápa elítélte.⁽¹⁰⁾ Ezek a tévedések elhomályosítják a kinyilatkoztatott tanítást, hamisítják a hagyományt, eltorzítják a szent liturgiát, rombolják az erkölcsöket, gyengítik a misszionáriusi szellemet, és szétzúzzák a keresztény társadalmi rendet, súlyosan károsítva a lelkek üdvösségét.
4. Kinyilatkoztatott hitemet vallom, és elutasítok minden vele ellentétes tévedést, mert hűségesen alárendeltje kívánok maradni a Szent Katolikus, Apostoli és Római Egyháznak, az igazság Urának, valamint a pápának, Krisztus helytartójának, ragaszkodva az örök Rómához, amelyre az a küldetés hárult, hogy a kinyilatkoztatott tanításkincset szentül őrizze és hűségesen magyarázza az idők végezetéig.
5. Hozzáteszem, hogy a jelenlegi zavarodottságban már nem elegendő néhány elszigetelt igazságra emlékeztetni. Elengedhetetlenül szükségessé vált a katolikus tanítás teljes rendjének teljes fénybe állítása, annak természetfeletti koherenciájában és ragyogó harmóniájában, egyetlen dogmát sem kihagyva, egyetlen igazságot sem csökkentve, és a megörökölt hitet nem helyettesítve olyan kétértelmű vagy csonkított nyelvezettel, amely az ökumenizmus vagy a világhoz való alkalmazkodás ürügyével egyre nagyobb merészséggel torzítja ezt a tanítást.
6. Maga a szeretet is megköveteli, hogy ezt a tanítást világosan, türelemmel és erővel hirdessük Isten dicsőségére, az Egyház tiszteletére és a lelkek üdvösségére.

I. Az isteni kinyilatkoztatás, a hit és a hagyomány

7. Hiszem, hogy Isten jóságában a kegyelem ajándékán keresztül elhívta az embert a boldogságos látás elérésére. Szilárdan tartom és vallom, hogy az embernek ez a felmagasztalása meghaladja az emberi természet erejét és követelményeit, és hogy ez Isten ingyenes ajándéka, vagyis természetfeletti ajándék.¹¹
8. Hiszem, hogy Isten nem hagyta az embert csupán természetes erejére, hanem kinyilatkoztatta neki isteni életének titkait és azt a természetfeletti rendeltetést, amelyre hívja őt. Így, miután az Ószövetségben a prófétákon keresztül szólt, az Újszövetségben egyetlen fián, Urunk Jézus Krisztuson keresztül véglegesen szólt, amellyel az isteni kinyilatkoztatás tökéletes beteljesedésre jutott.¹²
9. Ez a kinyilatkoztatás az igazi Isteni Ige, amelyet az Egyháznak letétként bíztak rá, és amelyet az embereknek a hit szabályaként kínálnak fel egy tanrendszer formájában, amelyben a titkokat oly módon fogalmazzák meg, hogy azok érthetővé és szavakkal kifejezhetővé váljanak.¹³ A kinyilatkoztatás nem egy vallási tudatosság fokozatos kifejeződése, sem a hívő

közösség kollektív tapasztalatának gyümölcse; hanem maga az Isten igazsága, amelyet az emberek üdvösségére természetfeletti módon közöltek az elméjükkel.¹⁴

10. Hiszem, hogy a hit kincse az utolsó apostol halálával teljesedett be. Az apostolok után az Egyház nem kap új kinyilatkoztatást: őrzi, magyarázza, védi és továbbadja a kapott kincset.¹⁵

11. Elismerem a kinyilatkoztatás külső bizonyítékait, különösen a csodákat és a próféciákat, mint a legbiztosabb jeleket, amelyek révén a keresztény vallás isteni eredete az emberi értelem számára megfelelő módon, minden időben és helyen bizonyítást nyer. Hasonlóképpen elismerem magát az Egyházat is, egységén, szentségén, katolicitásán, termékenységén és legyőzhetetlen állandóságán keresztül, mint a hitelesség állandó okát és isteni küldetésének cáfolhatatlan tanúját.

12. Kijelentem, hogy a hit az értelem természetfeletti alávetése, a kegyelem hatására, az Isten által külsőleg kinyilatkoztatott igazságnak. Nem a látható dolgok bizonyítékán, sem a magánítéleten, sem az átélt tapasztalatokon alapul, hanem magának Istennek a tekintélyén, aki szól, és aki, mint az első Igazság, sem nem csalhat, sem nem csalható meg. A hit tehát sem vak vallási érzelem, sem a lélek érzelve, sem pedig a személyes vagy kollektív tudatosság által előidézett bensőséges meggyőződés. Az a természetfeletti erény, amely felemeli az emberi értelmet, és lehetővé teszi számára, hogy Istent olyannak ismerje meg, amilyen Ő valójában, annak a bizonyosságnak köszönhetően, amelyet Isten ad magáról, miközben a Látásra vár.¹⁶

13. Ennek következtében elutasítom a modernizmus tévedését, amely ma is tombol, és amely a hitet belső élményre, érzéki törekvésre vagy a hívő közösségben történő fokozatos felismerésre redukálja. Egy ilyen felfogás maga a dogma fogalmát is megsemmisíti, és lehetetlenné teszi a hit kötelességét, az isteni igazságot szubjektív ösztinteséggel helyettesíti, és a tanítást a történelem hullámzásainak kiszolgáltatja.¹⁷

14. Továbbá kijelentem, hogy az Isten által kinyilatkoztatott tanítás kincse két forrásban található meg, nevezetesen a Szentírásban és a Hagyományban.¹⁸ Kijelentem, hogy a Hagyomány számos, Isten által kinyilatkoztatott igazságot tartalmaz, amelyek nem találhatóak meg a Szentírásban, és hogy ennek következtében a Szentírást a Hagyományra támaszkodva kell olvasni és értelmezni.¹⁹

15. Kijelentem, hogy a Szentírás, amelynek könyvei teljes egészükben, minden részükben a Szentlélek ihletése alatt íródtak, valóban Isten Igéje, minden tévedéstől mentes, és az Egyház tanítóhivatalának hiteles értelmezésére van bízva, a Hagyomány normája és a hit analógiája szerint.²⁰

16. Ezért elutasítom a racionalista exegézist, amely a szent könyveket kizárólag emberi szerző által írt dokumentumokként kezeli, *a priori* kizárja a természetfeletti lehetőségét, mesterségesen elválasztja a történelmi Krisztust az Egyház hitétől, a csodákat szimbólumokká oldja fel, vagy a Szentírást a naturalista kritikai módszerek változó hipotéziseinek és manipulációinak veti alá. Az igazi bibliai tudományt a hit megértésének szolgálatába kell állítani; nem szabad azt Isten Igéjének szabályává, értelmezőjévé vagy bírójává tenni.²¹

17. Végül kijelentem, hogy a Hagyomány nem holt emlék, hanem az apostoloktól kapott tanítás élő továbbadása. Életben marad, ellentétben a kinyilatkoztatással, amely lezárult.²² Ez így van mind a Tanító Egyház Magisteriumának tevékenységében, mind a Tanított Egyház hitvallásában, amelyben a „*sentiere cum Ecclesia*” a Magisterium tanításának eredménye.²³ A Hagyományt „élőnek” nevezhetjük, nem abban az értelemben, hogy jelentése megváltozna, hanem abban az értelemben, hogy az élő Magisterium az évszázadok során egyre világosabb és kifejezőbb módon hirdeti ugyanazt az igazságot ugyanazon jelentés szerint.²⁴ Amit mindenki, mindenhol és mindig a hit részének tartott, azt semmiféle teológiai divat, pasztorális nyomás, diplomáciai szükségszerűség vagy a modern világ állítólagos követelményei nem tagadhatják meg, és nem vonhatják kétségbe.²⁵

II. Isten, minden dolog kezdete és vége, Szentháromság

18. Kijelentem egy Isten létezését, aki személyes, élő és igaz, minden dolog első oka és végső célja, aki a kezdetben a semmiből teremtette a mennyet és a földet, minden látható és láthatatlan dolgot. Végtelenül tökéletes, örök és mindenható, változatlan, lényegében megfoghatatlan és cselekedeteiben felségesen szabad; elkülönül attól a világtól, amelyet szabad akaratából teremtett, amelynek létezését fenntartja, és amelyet gondviselésével irányít.²⁶

19. Kijelentem, hogy Isten az ész természetes fényével, teremtményeiből kiindulva bizonyossággal megismerhető, ahogyan az okot is a hatásai alapján ismerjük meg. A katolikus hit elismeri, hogy az emberi értelem képes a dolgok valóságát valóban megragadni, gyakran azok okait is megismerni, és valódi bizonyosságokra jutni.²⁷

20. Ezért elutasítom a modern agnoszticizmust, a filozófiai szkepticizmust, az idealista szubjektivizmust és minden olyan tanítást, amely az emberi ismeret hatókörét az érzékelhető jelenségekre vagy a tudat konstrukcióira korlátozza, ezzel tagadva az egyházi tanítóhivatal és az igazi teológia létezésének lehetőségét.

21. Kijelentem, hogy az egyetlen isteni természetben három valójában elkülönülő Személy létezik: az Atya, a Fiú és a Szentlélek, az egylényegű és oszthatatlan Szentháromság. Az Atya kezdet nélküli; a Fiú örökké az Atyától született; a Szentlélek örökké az Atyától és a Fiútól származik, mintha egyetlen forrásból származna. De ez a három Személy egy és ugyanaz az isteni Lényeg: egy Örök, nem három Örök; egy bölcs, jó és mindenható Isten, nem három egyformán bölcs, jó és mindenható isten; egyik az isteni akaratban és gondviselésben, és egy és ugyanazt a dicsőséget élvezik.²⁸

22. Elutasítom a háromsághit gyengített vallomásait, amelyek a vallási egység vagy az ökumenikus körütekintés ürügyével szándékosan elhallgatják azt, amit Isten kinyilatkoztatott magáról. Nem elég azt mondani a zsidókkal és a muszlimokkal együtt, hogy Isten egy; nem elég az arianusokkal együtt elismerni, hogy a Fiú ugyanolyan természetű, mint az Atya; és nem elég a szakadár görögökkel együtt vallani, hogy a Szentlélek az Atyától származik, miközben elhallgatják a *Filioque-t*. Ez a hamis irenizmus illuzórikus egyetértést kerget: azáltal, hogy elmulasztja bizonyos kinyilatkoztatott igazságok hitvallását, a világosságot zavarossággal helyettesíti, és veszélyezteti a hit integritását.

III. Az ember teremtése és a kegyelem természetfeletti rendje

23. Hiszem, hogy Isten az embert a saját képmására teremtette, lelki és halhatatlan lélekkel felruházva, aki képes az igazság megismerésére, a természetes értelem által megismert jó szeretetére, és arra, hogy szabadon Teremtője felé forduljon. Az ember tehát nem egy vak evolúció szükségszerű terméke, sem az anyagi erők egyszerű eredménye; Istentől származik, mint teremtő okától, Istentől függ, aki fenntartja létezésében, és Istenre van irányítva, mint végcéljára.²⁹

24. Kijelentem, hogy Isten nem csupán az ember természetes tökéletességére rendelte el, hanem szabadon elhívta őt egy olyan természetfeletti célra, amely teljesen meghaladja a teremtett természet képességeit és jogait: a boldogságos látásra, amely által a lélek szemtől szembe látja Istent, és részesül a Szentháromság bensőséges életében. Az, hogy az embert arra hívták el, hogy Isten gyermekévé, az isteni természet részeseivé és a mennyország örökösévé váljon, nem természetének szükségszerű beteljesülése, hanem az isteni nagylelkűség puszta hatása.³⁰

25. Ezért elutasítok minden olyan tanítást, amely feloldja a természet és a kegyelem közötti különbséget, amely a természetfeletti életet az emberi természet követelményévé teszi, vagy amely a kegyelmet az ember természetes képességeinek egyszerű belső fejlődésének ábrázolja. Egy ilyen összekeverés mind a természetfeletti ingyenességét, mind a természet valóságát tönkreteszi. Végül a hitet vallási antropológiára, a Megváltást pedig az ember önmaga számára való kinyilatkoztatására redukálja.

26. Hasonlóképpen kijelentem, hogy a kegyelem sem nem semmisíti meg, sem nem helyettesíti a természetet: meggyógyítja, felemeli és tökéletesíti azt, miközben megőrzi. A természetfeletti rend sem az értelmet, sem a természeti törvényt, sem

teremtényeket sem; meggyógyítja őket, és egy magasabb cél alá rendeli őket.³¹ Éppen ezért radikálisan hamis az emberi szabadság és a kegyelem, a személy méltósága és az Istentől való függőség, valamint a kultúra és a hit közötti modern ellentét.

27. Elutasítom azt a hamis vallási humanizmust, amely az embert önmagában dicsőíti, mintha az Megtestesülés elsősorban és kizárólag Isten képét tárta volna fel az ember teremtésében, ahelyett, hogy a bűn nyomorúságát és a bűnös felé hajló Isten irgalmát mutatta volna meg. Az ember csak akkor igazán nagy, ha alázatosan fogadja el a gyógyító és felemelő kegyelmet, bűneit megbánja, aláveti magát az igazságnak, és Isten gyermekeként él. Azzal, hogy elszakad Istentől, nem magasztatja fel magát: hanem tönkreteszi önmagát.

28. Kijelentem, hogy az emberi méltóság, amellyel Isten teremtényét az anyagi világ csúcsára emelte, soha nem hivatkozható Isten törvénye, a megtérés szükségessége vagy a kinyilatkoztatott igazságnak való alávetés ellen. Ezt a méltóságot a bűn megsebezte: azt helyre kell állítani, és a kegyelem által Isten örökbe fogadott gyermekeinek méltóságára kell emelni.³²

IV. Az eredendő bűn és az ember állapota

29. Hiszem, hogy első szüleinket Isten az eredeti igazságosság és szentség állapotába helyezte, és felruházta őket a sérthetlenség, a szenvedésmentesség és a halhatatlanság ajándékaival. Isten különleges kegyelméből nemcsak saját természetük sérthetlenségével rendelkeztek, hanem olyan természetfeletti ajándékokkal is, amelyek Isten életéhez vezették őket.³³ Ádámnak, az emberi nem fejének és elvének, emellett megadatott a tudás ajándéka is.

30. Kijelentem, hogy Ádám engedetlenségével valóban elkövette az eredendő bűnt, amely nemzedékről nemzedékre minden emberre átragad. Ez a bűn mindenki számára természeti bűn, amely halálra, szenvedésre, tudatlanságra és vágyakra ítéli őket. Miután megfosztattak a megszentelő kegyelemtől és a természetfeletti ajándékoktól, amelyeket többé nem tudtak továbbadni utódjaiknak, Ádámot és Évát kiűzték a földi paradicsomból.³⁴

31. Ádámiban azonban az emberi természet nem semmisült meg, hanem csupán megsebesült: értelme, bár elsötétült, továbbra is képes az igazság megismerésére;³⁵ szabad akarata, bár meggyengült, továbbra is képes a természetes jó akaratára és szeretetére.³⁶ Ezért elutasítok minden olyan tanítást, amely kétségbeesett pesszimizmusában az embert helyrehozhatatlanul romlottnak és minden jóra képtelennek ítéli.

32. Hasonlóképpen elutasítok minden olyan tanítást, amely értelmetlen optimizmusban bagatellizálja az eredendő bűnt, naivan magasztatja az ember veleszületett jóságát, vagy azt állítja, hogy az egyetemes békét kizárólag az emberiség erkölcsi, technikai, politikai vagy kulturális fejlődésére lehet alapozni. A történelem tragédiáit, a társadalmak zűrzavarát és az emberi szív sötéttségét alapvetően, elsősorban és mindenekelőtt a bűn mély sebével magyarázzák.

33. Kijelentem, hogy az embernek olyan megváltásra van szüksége, amely mind az eredendő bűntől, mind minden személyes bűnétől megszabadítja.³⁷ Ez a megváltás – vagy „visszavásárlás” – Krisztusban megnyilvánuló Isten kegyelmének ajándékát igényli: ennek hiányában az ember nem tudja megmenteni magát természetes cselekedeteivel, kultúrájával, tudományával vagy vallási őszinteségével.³⁸ Krisztus megszentelő kegyelme nélkül képtelen elérni természetfeletti célját.³⁹

34. Ezért elutasítom a modern naturalizmust, legyen az elméleti (a filozófiában vagy a teológiában) vagy gyakorlati (az erkölcsben, a politikában vagy a lelkipásztori munkában). Minden olyan tanítás, amely a testvériségről, a békéről, a méltóságról vagy a haladásról beszél anélkül, hogy elismerné a bűnt, a Keresztet vagy a kegyelem szükségességét, illuzórikus alapokra épül, és végül megtéveszti azokat a lelkeket, amelyeknek állítólag szolgálni kíván.

35. Ugyanakkor kijelentem, hogy a bűn súlyossága soha nem vezethet kétségbeeséshez, mert Isten irgalmában nem hagyta el az embert bukása után, hanem a kezdetektől fogva megígérte neki a Nőből születő Megváltót, akinek eljövételét az üdvösség története során fokozatosan előkészítette.

36. Mindezekben kijelentem, hogy a Teremtés könyvében a katolikus vallás alapjairól rögzített tényeket szó szerinti, történelmi értelemben kell érteni: például az idő kezdetén Isten által véghezvitt minden teremtését; az ember különleges teremtését; az első nőnek az első férfiből való megalkotását; az emberi nem egységét; első szüleink eredeti boldogságát az igazságosság, a feddhetetlenség és a halhatatlanság állapotában; az Isten által az embernek adott parancsot, hogy próbára tegye engedelmisségét; az isteni parancs megszegését a kígyó alakjában megjelenő ördög ösztönzésére; első szüleink bukását abból az ősi ártatlansági állapotból; valamint az eljövendő Megváltó ígértét.⁴⁰

V. Jézus Krisztus, a megtestesült Ige, egyetlen közbenjáró és Megváltó

37. Hiszem és vallom, hogy Urunk, Jézus Krisztus Isten Örök Igéje, igazi Isten és igazi ember, Istenségében az Atyával egy lényegű, emberségében pedig velünk azonos természetű, mindenben hozzánk hasonló, kivéve a bűnt.⁴¹ Ő az egyetlen közvetítő Isten és az emberek között, az emberi nemzetség egyetlen Megváltója, a lelkek és a társadalmak egyetlen Királya, akit Isten irgalmában megígért első szüleinknek, és akit a próféták hirdettek.⁴²

38. Kijelentem, hogy az idők teljességében Isten Fia megtestesült, nem azért, hogy megerősítse az embert emberi méltóságában, vagy hogy feltárja előtte a benne lévő Isten-képet, hanem azért, hogy megmentse őt a bűntől, és ismét hozzáférést biztosítson számára az örök élethez. A Szűz Máriától születve, anélkül, hogy abbahagyta volna Isten létének, igazi emberi természetet öltött magára, közöttünk élt, tanította az igazságot, beteljesítette a próféciákat, csodáival nyilvánvalóvá tette istenségét, majd önként feláldozta magát a Kereszten engesztelő áldozatként a világ bűneiért.⁴³

39. Kijelentem, hogy a Megváltás az isteni igazságosságnak felajánlott valódi elégtétel, az eredendő bűn és a személyes bűnök jóvátételére. Krisztus, pap és áldozat szent emberségében, Vérével váltott meg minket. Azzal, hogy magára vette bűneinket és elviselte a nekünk járó büntetést, tökéletes engedelmisséget, szeretetet és jóvátételt mutatott be Atyjának, amelynek az Ő isteni Személyének méltósága végtelen érdemértéket kölcsönzött.⁴⁴

40. Ezért elutasítok minden olyan tanítást, amely a Megváltást Isten szeretetének egyszerű megnyilvánulására, Krisztus szolidaritására az emberi szenvedésekkel, az ember méltóságának kinyilatkoztatására, vagy pusztán erkölcsi, politikai vagy társadalmi felszabadításra redukálná. A kereszt nem csupán jel: a megváltó áldozat oltára. Krisztus nem csupán hirdette az üdvösséget: áldozatával kiérdemelte azt. Önként vállalt szenvedése és kereszthalála alkotja az egyetlen megváltó áldozatot, amely által az emberiség kibékül Istennel.

41. Kijelentem, hogy a harmadik napon dicsőségesen feltámadt a halálból, és hogy ez a feltámadás valóban történelmi tény. Ez a bűn, a halál és a pokol feletti végleges győzelmének legragyogóbb jele. Ez képezi a keresztény remény alapját és a saját feltámadásunk zálogát. Ugyanakkor ez jelenti Jézus Krisztus istenségének hitelességének legfőbb indokát is.⁴⁵

42. Hiszem, hogy negyven nappal később felment a mennybe, hogy most Atyja jobbján ül, hogy láthatatlanul kormányozza Egyházát Helytartóján keresztül, és hogy folyamatosan közbenjár értünk, várva azt az időt, amikor az idők végén dicsőségben visszatér, hogy ítélkezzen az élők és a halottak felett.⁴⁶

43. Hasonlóképpen vallom, hogy bár Krisztus mindenkiért halt meg, nem mindenki üdvözülni általa. A szenvedés érdemeit a lelkekre kell alkalmazni, ami általában akkor történik meg, amikor azok a szükséges lelki beállítottsággal fogadják azokat a szentségeket, amelyek átadják nekik a megszentelő kegyelmet. Aki elutasítja a szentségeket, méltatlanul veszi azokat, vagy önként marad a bűnben, elzárja magát attól az üdvösségtől, amelyet Krisztus nyert el számára.⁴⁷

44. Ezért elutasítom azt a hamis optimizmust, miszerint az egyetemes megváltás már minden emberben megvalósult, függetlenül annak megtérésétől és kitartásától. Egy ilyen tanítás elveszi a prédikálás sürgősségét,

gyengíti a misszionáriusi buzgalmat, haszontalanná teszi a bűnbánatot, és ellentmond a Megváltó saját szavainak: „Aki hisz és megkeresztelkedik, az üdvözül; aki pedig nem hisz, az elítéltetik.”

45. Végül kijelentem, hogy Jézus Krisztus nem csupán az egyének Megváltója, hanem az egész történelem középpontja és az egész teremtés Királya. Minden általa és érte lett teremtve; mindennek benne kell helyreállnia. Semmilyen kultúra, társadalom, törvény vagy emberi bölcsesség nem találja meg igazi és teljes tökéletességét az Ő uralkodása nélkül.⁴⁸

VI. A Legszentebb Szűz Mária az üdvösség történetében

46. Hiszem, hogy a Legszentebb Szűz Mária egyedülálló helyet foglal el az üdvösség történetében, amelyet Isten örökkévalóságtól fogva akart, és hogy ezért az Ő helyzete nem egyezik meg más teremtmények általános helyzetével. Aki elhatározta, hogy Fiát az embereknek adja, az elhatározta azt is, hogy Anyát adjon Neki.⁴⁹

47. Kijelentem, hogy a Boldogságos Szűz Mária egyedülálló kiváltság révén fogantatásának első pillanatától fogva szeplőtelen volt, hogy Jézus Krisztus méltó Anyja lehessen: Krisztus érdemeire előre tekintve megőrizve az eredendő büntől, és így még magasztosabb módon megváltva, létezésének első pillanatától kezdve kegyelemmel telve, Mária mindig tökéletesen hűnek bizonyult Isten akaratahoz.⁵⁰

48. Hiszem, hogy szűz maradt a szülés előtt, alatt és után egyaránt; örök szüzessége Fia isteni eredetét és Isten művének teljes odaadását tanúsítja.⁵¹

49. Kijelentem, hogy mint Isten igazi Anyja és az emberek Anyja, egyedülálló és összehasonlíthatatlan módon részt vett isteni Fiának megváltó munkájában: az új Éva az új Ádám mellett, „*Fiat*”-ja megnyitotta az utat a Megtestesüléshez; csendes hűsége kísérte a Megváltó egész életét; a kereszt lábánál tanúsított fájdalmas együttérzése egy szívvel egyesítette őt a megváltó áldozattal.⁵²

50. Kijelentem, hogy így, isteni Fiához egyesülve, ő az együttérzésében megfelelően érdemelte ki azt, amit Krisztus szigorú igazságosságában szenvedésében érdemelt ki; nem mint a megváltás fő oka, hanem mint alárendelt társ, aki Fiától függ és teljes mértékben hozzá viszonyul, lelkeink megváltásának egy és ugyanazon cselekedetében. Ebben az értelemben a katolikus áhítat – a pápák és teológusok hagyományos tanítására támaszkodva – joggal nevezi őt e könyörületessége miatt „társmegváltónak”, és következőképpen „egyetemes közbenjárónak”.⁵³

51. Ennek következtében felháborodással utasítom el azt a modern tendenciát, amely az ökumenikus körütekintés, a hamis vallásokkal való párbeszéd ürügyével, vagy abból a téves félelemből fakadóan, hogy elhomályosítaná Jézus Krisztus egyedülálló megváltó közvetítői szerepét, igyekszik csorbítani a Legszentebb Szűz kiváltságait. A Mária-tan gyengítése nem jelenti Krisztus jobb tiszteletét: hanem annak a rendnek a félreértelmezését, amelyet Isten akart, aki Márián keresztül kívánt eljönni hozzánk, és őáltala kívánt elvezetni minket Magához.

52. Hiszem, hogy földi élete végén testestül-lelkestül felvitetett a mennyei dicsőségbe, ahol Isten trónja mellett, Istenszülőjének szent embersége mellett uralkodik az angyalok és az emberek felett, és minden kegyelem osztogatójaként anyai szerepét tölti be.⁵⁴

53. Végül kijelentem, hogy az Ő Anyjának nyújtott hiteles és különleges tisztelet semmilyen módon nem csökkenti az Istennek járó imádatot; éppen ellenkezőleg, növeli azt, mert felismeri az isteni kegyelem csodáit a teremtmények legkiválóbbikában, és a lelkeket biztosabban vezeti Jézus Krisztushoz.⁵⁵ Az igazi katolikus megújulás nem választható el attól a tisztelettől, amelyet annak nyújtunk, aki a kígyó fejét zúzza össze.

VII. A katolikus egyház, Krisztus misztikus teste és az üdvösség egyetlen bárkája

54. Szilárdan hiszem, hogy a Megváltás művének az idők végezetéig való megörökítésére és folytatására Urunk, Jézus Krisztus egy egyházat alapított, amely látható, hierarchikus, megingathatatlan és az üdvösséghez elengedhetetlen.

Ez az Egyház, amelyet Krisztus Vére váltott meg, és amelyet Péterre és utódaira, a római pápákra bízott, nem más, mint a római katolikus egyház.⁵⁶

55. Kijelentem, hogy az Egyház egy, szent, katolikus és apostoli. Egy a hitében, az istentiszteletében, a vezetésében és céljában. Szent az Alapítója, tanítása, szentségei és azok a szentek révén, akiket szüntelenül előhoz. Katolikus, mert minden néphez elküldetett és az egész világon megalapozott, és mindenütt alkalmas arra, hogy minden helyzetben lévő ember üdvösségét biztosítsa. Apostoli, mert az apostolokon alapul, megőrzi tanításukat, és folytatja küldetésüket, utódjaik vezetése alatt.⁵⁷

56. Kijelentem, hogy az Egyház egyszerre látható közösség és Krisztus misztikus teste. Krisztus a feje; a hívek a tagjai; a kereszten kivívott természetfeletti élet a hitben vett szentségeken keresztül árad benne, és a szeretetben virágzik.⁵⁸

57. Kijelentem, hogy az Egyház Krisztus Szeplőtelen Menyasszonya. Krisztus annyira szerette őt, hogy önmagát adta érte, hogy megszentelje őt, és folt és ránc nélkül mutassa be magának. Ha tagjai vétkezhetnek is, ő maga – tanításában, szentségeiben, isteni felépítésében és céljában – továbbra is a kinyilatkoztatott kincs hű és tiszta őrzője, valamint Isten titkainak közvetítője marad. Az egyházi személyek hibái nem róhatóak fel az Egyháznak mint olyannak; azok abból fakadnak, hogy ezek az emberek nem az Egyház szent törvényei szerint éltek. Ezért elutasítom azokat az igazságtalan és istenkáromló vádakat, amelyeket az Egyház gyermekeinek bűnei nevében az Egyház ellen emelnek, és hasonlóképpen azokat a bűnbánati cselekedeteket is, amelyek úgy tűnnek, mintha Krisztus Menyasszonyára hárítanák azok hibáit, akik elárulták őt.⁵⁹

58. Kijelentem, hogy az Egyház a lelkek Anyja. A keresztség által az isteni életre szüli őket, az Eucharisztia által táplálja őket, a bűnbocsánat által újra felemeli őket, a bérmlás által megerősíti őket, a házasság által megszenteli a családokat, a papszentelés által felszenteli a papokat, és az utolsó kenet által segíti a haldoklókat. Anyasága természetfeletti és üdvözítő: az embereknek adja a helyes tanítás kenyerét, a kegyelmet és az örök élet eszközeit.⁶⁰

59. Kijelentem, hogy Isten úgy akarta, hogy az Egyház legyen az üdvösség elengedhetetlen eszköze; ahogyan a menny alatt nincs más név az embereknek adva, mint Jézus Krisztusé, amelyen keresztül üdvözlünk kell, úgy nincs a katolikus Egyháztól független természetfeletti üdvösség sem. Mert minden üdvösség Jézus Krisztustól származik; és minden üdvözítő kegyelem vagy az Ő által alapított egyetlen Egyházban és azon keresztül adatik, vagy pedig azt, aki azt megkapja, ugyanahhoz az Egyházhhoz irányítja.⁶¹

60. Ez az igazság azt jelenti, hogy senki sem üdvözülhet Krisztus és Egyháza nélkül, pusztán egy hamis vallás révén, sem pedig nem lehet biztos az üdvösségében az Egyház látható szervezetén kívül. Ha az emberek anélkül nyernek üdvösséget, hogy az egyházhhoz, Krisztus misztikus testéhez tartoznának, az az egyetlen üdvözítő Egyházhhoz való természetfeletti rendelés révén történik, és annak ellenére, hogy téves vallásokban élnek, amelyek tévedéseitől megszabadulnak azáltal, hogy nem utasítják el a nekik felkínált kegyelmet, hanem viszonyozzák azt.⁶²

61. Ezért elutasítom a hamis ökumenizmust, amely azon az elképzelésen alapul, hogy a Szentlélek nem tagadná meg az elszakadt közösségek használatát az üdvösség eszközeként, mintha Krisztus Egyháza jelen lenne és működne bennük, vagy mintha ezek a közösségek magukban hordoznák az üdvösséget biztosító értéket, amelynek hatékonysága a katolikus egyháznak rábízott kegyelem és igazság teljességéből származna. Ha valaki a kinyilatkoztatott igazsághoz jut, vagy megszentelő kegyelmet kap a katolikus egyház látható határain kívül, az az igazság és az a kegyelem jog szerint ugyanahhoz az egyházhhoz tartozik, és egyértelműen a katolikus egységre hív, és a Szentlélek nem adja ezeket üdvösség eszközeként úgy, hogy az elszakadt közösségeket mint olyanokat használná, amire a lelkeket soha nem lehet elégszer figyelmeztetni.⁶³

62. Hasonlóképpen elutasítom azt az elképzelést is, hogy a nem keresztény vallások tükröznék az igazság egy sugárát, amely minden embert megvilágít, vagy hogy azok olyan legitim utak lennének, amelyeken keresztül Isten pozitívan vezeti az embereket az üdvösséghez. A természetes igazság egyes töredékei, vagy az ősi igazságok eltorzult maradványai valóban előfordulhatnak

de ezek a vallások önmagukban véve, és amennyiben tévedést kevernek imádatukba, az ördög művei, és Isten számára elfogadhatatlanok. A Szentlélek nem használja őket az üdvösséghez vezető utakként, és bennük nincs meg Krisztus egyetlen Egyházának igazi erénye, az egyetlen fény, amely minden embert megvilágít a sötétségben.⁶⁴

63. Továbbá elutasítom az „anonim kereszténység” gondolatát, amely szerint bármelyik ember, aki természeténél fogva becsületes életet él – legyen az „hívő”, ateista vagy agnosztikus –, Krisztus felé orientálódna, és ezért Ő által üdvözülne, mint „keresztény”, anélkül, hogy tudna róla.⁶⁵

64. Végül kijelentem, hogy az Ószövetséget az Újszövetség betöltötte, felülmúlta és érvénytelenné tette, amely az Ábrahámnak tett ígéret beteljesülése Krisztusban és az Ő Egyházában. A régi Törvény szimbólumai az igazi Bárány áldozatában, az Új Szövetség Közvetítőjében és a Melkizedek rendje szerinti örök papban találták meg beteljesülésüket és megszűnésüket. Isten örök akaratából Ábrahám igazi leszármazottja Krisztus, azokkal együtt, akik az Ő misztikus Testében, azaz az Egyházban tartoznak hozzá.⁶⁶

65. Ezért elutasítom az új egyháztant, amely relativizálja az Egyház – az üdvösség egyetlen bárkája – egyediségét, és ezzel megsemmisíti a missziós lendületet.

66. Hasonlóképpen elutasítom az inkulturációt is, amennyiben azt a pogány kultúrák vallási, erkölcsi vagy szimbolikus kategóriáinak és gyakorlatainak válogatás nélküli átvételeként értelmezik. Az evangélium átveheti a népekben természeténél fogva jót, igazat és nemeset; soha nem szentelheti meg a bálványimádást, a babonát, a tévedést vagy a természeti törvénnyel ellentétes szokásokat. Az Egyház küldetése nem egy határozatlan időre szóló párbeszéd, nem humanitárius együttműködés, sem a vallási hagyományok kölcsönös elismerése: hanem a Krisztustól kapott parancs, hogy tanítsuk az összes népet, kereszteljük meg őket, és tanítsuk meg őket betartani mindazt, amit Ő parancsolt.⁶⁷

VIII. A Szentlélek, a lelkek megszentelője és az Egyház lelke

67. Kijelentem, hogy a Szentlélek, a Szentháromság harmadik Személye, aki az Atyával és a Fiúval együtt igazi Isten, a prófétákon keresztül szólt, ihlette a Szentírást, megszentelte az igazakat, Mária szűz méhében megalkotta a Megtestesült Ige emberi természetét, és pünkösdkor láthatóan elküldetett, hogy kinyilatkoztassa az Egyházat, és életet adjon neki a korszakok beteljesüléséig.⁶⁸

68. Hiszem, hogy az Atya és a Fiú által elküldve az Úr ígéretének megfelelően az idők végéig az Egyházban lakozik. Ő az Egyház teremtetlen Lelke, nem olyan lényegi formaként, amely eltörölné a különbséget Krisztus és tagjai között, hanem mint az Egyház természetfeletti életének, a hitvallás és az istentisztelet egységének, a vezetés és a tanítóhivatal szentségének, valamint cselekedeteinek gyümölcsözőségének láthatatlan elve és hatékony oka.⁶⁹

69. Kijelentem, hogy az Egyház egész élete az Ő cselekvésétől függ. Ő az, aki segíti az egyházi tanítóhivalt, és különösen a pápa tanítóhivatalát, hogy az tévedés nélkül megőrizhesse, kihirdethesse és magyarázhassa a kinyilatkoztatott hitkincset: nem azért, hogy új tanokat találjon ki, hanem hogy ugyanabban az értelemben és jelentésben mélyebben áthatolhasson az Isten által az apostoloknak már kinyilatkoztatott igazságba.⁷⁰

70. Hiszem, hogy Ő az, aki a szentségekben átadja a lelkeknek a Megváltó által elnyert kegyelmet, e kegyelem által lakozik bennük, és Krisztushoz igazítja őket; Ő az, aki bölcsességével megvilágosítja az elméket, hatalmával támogatja az akaratot, és szeretetét önti a szívekbe; Ő az, aki jó cselekedeteket szül, testvéri szeretetre inspirál, és a lelkeket tökéletességük felé vezeti.⁷¹

71. Ő az, aki megerősítette a vértanúkat, megvilágosította a tanítókat, misszionáriusokat emelt fel, táplálta a kontemplatív életet, gyümölcsözővé tette a szerzetesrendeket, és az élet minden állapotában virágozni hagyta a szentséget. A keresztény civilizáció nagy művei, a katolikus kultúra gyümölcsei maguk is tanúskodnak Isten Lelkének e diszkrét, mégis gyümölcsöző jelenlétéről az Egyházban az évszázadok során.

72. Ezért elutasítok minden olyan igényt, amely a Szentlélekre hivatkozik annak érdekében, hogy igazolja a hagyományt megszakító tanbeli alkalmazkodásokat, az erkölcsi irányváltásokat vagy azokat a zsinati eljárásokat, amelyek révén az Egyház Istentől kapott örökségét megkérdőjelezi. Az igazság Lelke ma nem ihlethet olyat, ami ellentétes azzal, amit tegnap ihletett. Nem arra hívja az Egyházat, hogy hallgasson a világra, hogy tőle vegye át vágyait; éppen ellenkezőleg, arra ösztönzi, hogy tanítsa a világot, térítse meg és szentelje meg. Munkája nem abból áll, hogy anarchikus ihleteket keltsen, sem abban, hogy a tanbeli kreativitást ösztönözze, sem abban, hogy a lelki életet rendkívüli karizmatikus jelenségek keresésére alapozza; hanem abból áll, hogy a lelkeket vezesse azáltal, hogy megvilágosítja hitüket és megvédi őket lelki ellenségeiktől, hogy bennük beteljesítse üdvösségük munkáját, és az örökkévalóság fényébe vezesse őket.

IX. A római pápa, a püspökség és az Egyház hierarchikus felépítése

73. A római pápában Szent Péter utódját, Jézus Krisztus helytartóját, a legfőbb és egyetemes pásztor, az egész Egyház látható fejét ismerem el, aki isteni intézmény alapján valódi, legfőbb, teljes, közvetlen és egyetemes joghatalommal rendelkezik minden pásztor és az Egyházban megkeresztelt minden hívő felett.⁷²

74. Hiszem, hogy ez a hatalom nem a közösség által ráruházott megbízásból származik, hanem közvetlenül Krisztustól magától, aki ezt a tisztséget a hit tanításának megőrzése, a lelkek megszentelése és az Egyház vezetése érdekében hozta létre.⁷³

75. Elismerem, hogy e jogos és valódi hatalomnak köszönhetően a pásztorok és a hívek tisztelettel és gyermeki engedelmisséggel tartoznak neki mindenben, ami hivatala törvényes gyakorlását érinti. Így, a római pápával való közösség egységének és az azonos hitvallás egységének megőrzése mellett, Krisztus Egyháza egyetlen nyáját alkot egyetlen legfőbb Pásztor alatt.⁷⁴

76. Hasonlóképpen elismerem, hogy a püspökök az apostolok utódai, ami isteni joron igazi pásztorokká teszi őket, és akik Krisztus akaratából az Egyházban különleges és alárendelt joghatalommal rendelkeznek, amelyet közvetlenül a római pápától kapnak.⁷⁵ Vele egyesülve, legfőbb hatalmának alávetve, jogszerűen gyakorolják saját hatalmukat saját egyházmegyéikben, amint azt a Szentlélek Krisztus által akart hierarchikus rendben megállapította.⁷⁶

77. Továbbá elismerem, hogy a püspökök testülete, egyesülve fejével, a római pápával, és soha nem e fej nélkül, az egyetemes Egyház feletti teljes és legfőbb hatalom rendkívüli és nem állandó alanya lehet, de ez kizárólag egy ökumenikus zsinat keretében, kizárólag a római pápa kezdeményezésére és parancsára, valamint kizárólagos akaratának határain belül valósulhat meg.⁷⁷

78. Ennek következtében elutasítom azokat a kollegialista elképzeléseket, amelyek a püspöki kollégiumot az Egyház állandó jogi személyévé, vagy Péter utódjától elkülönülő, a legfőbb hatalom második alanyává tennék. Az Egyház monarchikus felépítése isteni és sérthetetlen intézmény, és az idők végezetéig az is marad, mert senki sem határozhatja újra azt a funkciót, amelyet Krisztus maga ruházott Péterre az Egyházában.⁷⁸

79. Hasonlóképpen elutasítom azokat a szinodális elképzeléseket is, amelyek a hierarchikus Egyházat tanácsadó, parlamenti vagy demokratikus struktúrává kívánják átalakítani, amely a keresztény nép változó véleményeinek vagy a világ nyomásának van kitéve. A hívek kollektív lelkiismerete, a pasztorális felmérések, a kulturális érzékenységek és a világ elvárásai nem a kinyilatkoztatás forrásai. A lelkek jogos meghallgatása soha nem válhat az Egyház életének, tanításának és isteni alkotmányának a világ szelleméhez való folyamatos alkalmazkodásává, az Isten népének „*sensus fidei*”-jének értelmezése ürügyén.⁷⁹

X. A Magisterium, a kinyilatkoztatott örökség őre

80. Hiszem, hogy a római pápa tévedhetetlenséggel bír, amikor *ex cathedra* szól, azaz amikor minden keresztény pásztoraként és tanítójaként, legfőbb apostoli hatalmánál fogva meghatározza, hogy egy hitre vagy erkölcsre vonatkozó tanítást az egyetemes Egyháznak követnie kell.⁸⁰

81. Továbbá vallom, hogy a Magisterium hatalma az Egyházban lényegében a kinyilatkoztatott örökség megőrzésére irányul, és ezen keresztül a lelkek üdvösségére. A Szentlélek nem azért lett megígérve Péter utódainak, hogy új tanokat hirdessenek, hanem azért, hogy szentül őrizzék és hűen magyarázzák az apostolok által átadott örökséget.⁸¹

82. Ezért a jelenlegi Magisterium nem állhat lényegi ellentétben a korábbi Magisteriummal. Az élő Magisterium nem a múltbeli hirdetéssel szemben álló jelenlegi hirdetés; hanem ugyanazon hitigazság folyamatos és megszakítás nélküli hirdetése, ugyanazzal a jelentéssel az évszázadok során. A pápa és a püspökök nem a kinyilatkoztatás urai; ők annak őrzői, és alávetik magukat neki, ahogyan a tanítvány aláveti magát mesterének. Nem változtathatják meg sem a hitet, sem az Egyház isteni felépítését, sem pedig nem nyilváníthatják jónak azt, ami ellentétes Isten törvényével.⁸²

83. Ezért elutasítok minden olyan evolúciós dogmatikus felfogást, amely szerint a kinyilatkoztatott igazságok jelentése a történelem folyamán megváltozna. Az Egyházon belül lehet ugyan egy homogén fejlődés a megértésben, amely jobban, egyértelműbben és kifejezőbben érzékeli a kinyilatkoztatott igazság jelentését, de soha nem lehet változás az igazság jelentésében. Ami már az Egyház élő tanítóhivatala által tanítva lett, és amiben az Egyház hitvallása hitet tett, az nem válhat hamissá; ami a hitnek ellentmondóként elítéltetett, az nem válhat jogossá; ami az Egyház isteni felépítéséhez tartozik, azt nem lehet a modern világ kategóriái vagy a történelmi-kulturális kontextus szerint átalakítani.⁸³

84. Ezért elutasítom egy új Magisterium gondolatát, amely a jelen kor tekintélyére hivatkozva olyan tanokat kényszerítene rá, amelyek ellentétesek vagy idegenek a változatlan Hagymánytól. Hasonlóképpen elutasítom a tegnapi és a mai Magisterium közötti mesterséges ellentétet is, mintha Krisztus Menyasszonyának egyetlen élő Magisteriuma a jelené lenne, és mintha az – a jobb alkalmazkodás ürügyével – lemondhatna arról, amit az Egyház az apostolok ideje óta mindig tanított, hitt és elítélt.

85. Úgy vélem, hogy miközben a teológusok jogos kutatási és véleménynyilvánítási szabadsága a nyitott vagy vitatott tanbeli kérdések tekintetében sértetlen marad, az Egyház Magisteriumának jogos kötelessége, hogy felügyeletet gyakoroljon, és adott esetben cenzúrát alkalmazzon a kiadványok felett, hogy azok ne veszélyeztessék a hívők hitét. Ezért elutasítom azt a vádat, amelyet a szent Egyház ellen emeltek, miszerint szeretetlenséget tanúsított volna az eretnokségek kiközösítésével és az eretnekek exkommunikálásával.⁸⁴

86. Elutasítom továbbá az utolsó zsinat szellemében kialakult állandó párbeszédet is, amelynek keretében a hierarchia lemond a valódi tanítóhivatal gyakorlásáról, és néha azt állítja, hogy ihletét a hívő nép „hitézéséből” meríti, máskor pedig, hogy egyenrangúként tárgyal a hamis vallások híveivel, sőt a hitetlenekkel is.

87. Végül elutasítom a teológiai pluralizmus szubjektivista felfogását is, amely az ilyen magisteriális funkció feladásából fakad. Úgy vélem, hogy az Egyház nem egy állandó keresésben lévő gyülekezet, hanem az Isten által kinyilatkoztatott és az apostolok által átadott igazság őrzője, és hogy hiteles Magisteriuma a hit és az erkölcs kérdéseiben az igazság közvetlen és egyetemes mércéje, amely biztosítja a kinyilatkoztatott örökség szünet nélküli átadását az évszázadok során.

XI. Az erkölcsi rend és Isten törvénye

88. Kijelentem, hogy létezik egy erkölcsi rend, amely valóban Isten örök bölcsességén alapul. Az emberi cselekedetek attól függően jók vagy rosszak, hogy mennyire felelnek meg az isteni törvénynek, vagy mennyire ellentétesek vele, amely szent és

hibátlan. Az egyéni vélemények, a társadalmi konszenzus, a szubjektív szándékok és a történelmi körülmények nem változtathatják meg a keresztény erkölcs ezen alapelveinek sérthetetlen értékét.⁸⁵

89. Abból a hatalmas jósból, amellyel Isten az embert a természetfeletti rendbe emelte, az következik, hogy az embernek egyetlen, természetfeletti jellegű végső célja van, amelyre Isten terve szerint továbbra is irányul, még a bűn után is. Ez a természetfeletti cél magában foglalja, emeli és tökéletesíti az ember természetes rendjének célját.⁸⁶

90. A természeti törvény, amelyet Isten az emberi természetbe írt, továbbra is megismerhető a helyes értelem által, és minden embert kötelez. A kinyilatkoztatott pozitív törvény, amely a természetfeletti rendhez tartozik, megerősíti, emeli és tisztázza a természeti törvényt, miközben felülmúlja azt. Nincs tehát ellentét az evangéliumi törvény és a természeti törvény között; sőt, ugyanaz a kegyelem adja az embernek az erőt ahhoz, hogy természetfeletti hűséggel teljesítse mindkettő követelményeit, és így élvezhesse az Isten gyermekeinek szabadságát, amely által – a bűn hatalmától megszabadulva – az ember végső célja felé haladhat.⁸⁷

91. Ezért elutasítom a szituációs etikát, amely szerint a konkrét körülmények a lényegileg gonosz cselekedeteket jónak minősíthetik. Különösen azt tartom, hogy semmilyen körülmény sem jogosíthatja soha a fogamzásgátlás, az abortusz vagy az eutanázia alkalmazását. Elutasítok minden olyan tanítást, amely azt állítaná, hogy egy Isten parancsainak objektíven ellentmondó cselekvés egyes személyek számára jelenthetné azt a nagylelkű választ, amelyet Isten abban a pillanatban megkövetel. Isten soha nem parancsol bűnt, sem azt, ami lehetetlen; soha nem áldja meg az erkölcsi rendetlenséget, és soha nem igazolja azt, ami ellentmond a saját törvényének; de annak, aki minden tőle telhetőt megtesz, soha nem tagadja meg a kegyelmet, hogy megtartsa parancsolatait.⁸⁸

92. Kijelentem, hogy a házasságtörő kapcsolatok, a természetellenes kapcsolatok és az isteni törvénynek ellentmondó minden nyilvános helyzet nem mutatható be tökéletlen jónak, Isten ajándékának, pozitív lépésnek vagy olyan valóságnak, amelyet mint ilyet meg lehet áldani. Egy ilyen félrevezető ábrázolás súlyosan eltorzítja a keresztény erkölcs alapelveit, és kárt okoz a házasság szent intézményének és a családok javának.⁸⁹

93. Ezért elutasítom, mint a hitnek és az Egyház állandó fegyelmének ellentétesét, azt az állítást, hogy a szentségekhez, és legfőképpen a Legszentebb Eucharisztia vételéhez be kell engedni azokat, akik nyilvánosan ragaszkodnak ilyen állapotokhoz anélkül, hogy lemondanának rendetlenségükről. Az igazi irgalom a bűnöst megtérésre hívja; nem hagyja jóvá a bűnt a lelkipásztori kísérés vagy az egyes helyzetek megkülönböztetése ürügyével.

94. Hasonlóképpen elutasítom a tanítás és a lelkipásztori gyakorlat közötti modern elhatárolódást is. A tanítással ellentétes lelkipásztori gyakorlat nem lelkipásztori; az eltéríti a lelkeket. A szeretet nem abban áll, hogy elhallgatjuk az igazságot a szenvedés elkerülése érdekében, hanem abban, hogy jóindulattal mondjuk el az igazságot az üdvösségre vezetés érdekében. Az Egyház gyógyírja csak úgy gyógyíthat, ha megnevezi a gonoszt, bűnbánatra hív, és felajánlja a kegyelem gyógymódjait.⁹⁰

95. Végül kijelentem, hogy Isten nem csupán az erkölcsi rend megalkotója és célja, hanem annak őrzője, bírója, valamint a jó és a rossz legfőbb megjutalmazója is. Az isteni ítélet elfeledése hamis, érzelmős és erőtlén irgalmat szül, amely senkit sem ment meg, mert senkit sem térít meg.

XII. Krisztus társadalmi királysága és a keresztény civilizáció

96. Kijelentem, hogy a Szentháromságot nemcsak minden egyes embernek, hanem a családoknak, az intézményeknek és a civil társadalmaknak is el kell ismerniük és imádniuk kell. Nincs olyan emberi hatalom, amely független lenne Istentől, mert minden hatalom Tőle származik, és azt az örök törvény szerint kell gyakorolni.⁹¹

97. Kijelentem, hogy a polgári társadalmaknak, akárcsak az egyéneknek, kötelességük elismerni és tisztelni ezt az egyetlen igaz Istent, aki Jézus Krisztus, a Megtestesült Ige, a Szentháromság második Személye, és neki járó imádatot nyújtani az általa kinyilatkoztatott és létrehozott igaz vallásban.⁹²

98. Kijelentem, hogy az ezeket a társadalmakat irányító hatóságoknak a természetes és a kinyilatkoztatott kettős isteni törvényhez igazodva kell biztosítaniuk a közjót. A szabadság gyakorlása nem

nem abban áll, hogy szabadjára engedjük a bujaság minden szeszélyét, hanem abban, hogy az örök üdvösségre tekintettel kiválasszuk a földi javak felhasználásának legjobb módját.⁹³

99. Így elutasítom a modern laicizmust, amely azt állítja, hogy úgy szervezi a társadalmat, mintha Isten nem létezne. Az, hogy a társadalom nyilvánosan megtagadja Isten elismerését, mint legfőbb Urat, nem semlegesség, hanem társadalmi igazságtalanság a Teremtővel szemben, és a népek közötti zűrzavar egyik mélyreható oka. Valóban, az a társadalom, amely megtagadja Istentől a neki járó tiszteletet, fokozatosan lerombolja saját igazságosságának alapjait: elválasztja az emberi törvényt örök forrásától, és a népeket a bukott ember változó akaratának kiszolgáltatja.⁹⁴

100. Kijelentem, hogy Urunk, Jézus Krisztus – mivel Ő a Megtestesült Ige, és mivel Vérével megváltotta az embereket – nemcsak az egyének, hanem a családok, az intézmények, a népek és a nemzetek Királya is. Minden hatalom adatott Neki a mennyben és a földön: uralkodása nem korlátozódik a lelkiismeret belső területére vagy a magánszférára; ki kell terjednie a külső területre is, a törvényekre, az erkölcsre, az oktatásra, a kultúrára és a közéletre. Királysága örök és egyetemes: az igazság és az élet királysága, a szentség és a kegyelem királysága, az igazságosság, a szeretet és a béke királysága.⁹⁵

101. Kijelentem, hogy a polgári társadalom, bár saját rendjében tökéletes, nem rendelkezik minden szükséges eszközzel ahhoz, hogy az embert igazi tökéletességéhez vezesse, amely a bukott emberi természet számára a gyógyító és felemelő kegyelem segítsége nélkül elérhetetlen marad.⁹⁶

102. Ezért vallom, hogy a társadalmat irányítóknak alávetniük kell magukat az Egyház üdvözítő hatásának, amely tanítóhivatala révén megvilágosítja az elméket, a szentségek kegyelmén keresztül gyógyítja és erősíti az akaratot, és az embert igazi, természetfeletti rendeltetése felé irányítja, amelynek ő az őrzője. A társadalom jóléte következképpen megköveteli, hogy az államfők ismerjék el jogukat és kötelességüket a szent Egyház támogatására és védelmére, és hasonlóképpen kormányuk törvényeivel szembeszálljanak mindazzal, ami akadályozná annak szükséges befolyását, amely az egyetlen igaz vallásé.⁹⁷

103. Ezért elutasítom a politikai és vallási liberalizmust: nemcsak azt, amely a tévedésnek ugyanazokat a jogokat követeli, mint az igazságnak, és a hamis istentiszteleti formáknak ugyanazt a hivatalos és nyilvános elismerést, mint az igaznak; hanem azt is, amely az emberi méltóság és a hamis vallásszabadság nevében mindenkinek azt a jogot tulajdonítja, hogy lelkiismerete szerint nyilvánosan cselekedjen anélkül, hogy a polgári hatóság akadályozná, még akkor is, ha az a lelkiismeret téves és ellentétes a közjával vagy az igaz vallással.⁹⁸

104. Elismerem, hogy a tévedés bizonyos esetekben tolerálható a nagyobb gonosz elkerülése érdekében, vagy a polgári béke nagyobb javának megőrzése érdekében, de kijelentem, hogy önmagában nem rendelkezik erkölcsi joggal arra, hogy az igazsággal egyenrangúként védjék vagy ösztönözzék, sem arra, hogy a hamis lelkiismereti szabadság nevében soha ne akadályozzák meg.⁹⁹

105. Hasonlóképpen azt is vallom, hogy bár az ember ontológiai méltósággal rendelkezik, amely az anyagi lények fölé emeli, a tiszteletben tartandó emberi méltóság nem közömbös az emberek által vallott igazság és tévedés iránt, sem a általuk véghezvitt jó és rossz iránt: aki tévedést vall vagy rosszat cselekszik, elveszíti erkölcsi méltóságát. Ezért a törvényes hatóság semmilyen módon nem sérti az emberi méltóságot, amikor az igazságosság követelményeinek megfelelően, arányos büntetésekkel szankcionálja a bűncselekményeket, hogy megvédje a közjót a súlyos rendzavarásoktól.¹⁰⁰

106. Elutasítom azt a modern személyiségközpontú gondolkodásmódot is, amely az Egyháznak azt a küldetést száná, hogy őrizze meg az emberi személy méltóságát, és az emberi faj állítólagos közös méltóságára alapozva hozzon létre egyetemes testvériséget – anélkül, hogy különbséget tenne egyrészt a keresztény valódi méltósága, aki lemond a bűnről, hogy az evangéliumi erkölcs szerint éljen a katolikus egyházban, másrészt azok hamis méltósága között, akik tévedésben és bűnben eltévedve elutasítják az üdvösség útját.¹⁰¹

107. Elutasítom az ebből fakadó hamisítást, amely arra törekszik, hogy az Egyházat – ha nem is a világ szolgájaként, de legalábbis együttműködőjévé – tegye a világ saját ideáljának megvalósításában: egy tisztán földi és világi béke ideáljában, amely az emberiség naturalisztikus tökéletesítésén alapul, és mentes a természetfeletti perspektívától. Ez az

ideál elősegíti az ember függetlenségét Istentől, az Ő törvényétől, az igazságtól és a jótól; magában hordozza Krisztus társadalmi királyságának és a kereszténységnek a megvetését, és végső soron az ateizmushoz és Isten helyébe az ember lépéséhez vezet.¹⁰²

108. Hasonlóképpen elutasítom azt a modern előítéletet is, amely a keresztény civilizációt elnyomónak, sötétkori gondolkodásúnak vagy az emberi méltóság ellenségének ábrázolja. A keresztény rend messze nem rombolja le a különböző kultúrákban rejlő jót, hanem magába fogadja és megtisztítja azt. Így a kinyilatkoztatott tanításból és a katolikus teológia, különösen az Egyház közös tanítójának, Szent Tamás Aquinói teológiájának sugárzása révén, a Magisterium felügyelete alatt kialakult egy valódi, egyetemes hatókörű keresztény kultúra, amely magába foglalta a görög és a latin kultúra legkiválóbb elemeit. Az evangélium hiteles gyümölcsként hozzájárult a népek neveléséhez, valamint ahhoz, hogy hitükben és a keresztény erényekben növekedjenek. Még ha soha nem is volt tökéletes – hiszen az emberek mindig bűnösök maradtak –, ez a civilizáció a történelemben mindazonáltal a keresztény társadalmi rend legmagasabb szintű megvalósulása volt.¹⁰³

109. Ezzel szemben a Krisztus társadalmi uralkodásának modern elutasítása a civilizáció visszafejlődését eredményezte az intézmények szekularizációja, a házasság felbomlása, a tekintély megsemmisülése, az Isten nélküli nevelés, a szenvedélyek zsarnoksága, valamint az egykor katolikus nemzetekben az áldozati szellem fokozatos eltűnése révén. Ezzel a nyilvános hitehagyással szemben kijelentjük, hogy mindennek Krisztusban kell helyreállnia, aki egyedül szent, és aki misztikus testén keresztül a lelkek és a népek egyetlen megszentelője.¹⁰⁴

XIII. Az Új Törvény szentségei

110. Hiszem, hogy az Új Törvénynek hét, igazán annak nevezhető szentsége van, amelyeket Urunk, Jézus Krisztus állított fel, hogy hatékonyan adományozzák az általuk jelképezett kegyelmet: a keresztség, a bérmálás, az Eucharisztia, a bűnbocsánat, az utolsó kenet, a papság és a házasság.¹⁰⁵

111. Kijelentem, hogy a szentségeket érvényesen kell megünnepelni az előírt anyaggal, formával és szándékkal, a katolikus hitet egyértelműen kifejező liturgikus rítusok betartásával; és hogy azokat a szükséges lelki felkészültséggel kell fogadni.¹⁰⁶

112. Hiszem, hogy a keresztség az Egyház kapuja, és hogy az üdvösséghez szükséges. Általában senki sem üdvözülhet anélkül, hogy megkapná; e szentség által az ember megtisztul az eredendő bűntől, Krisztusba beépül, a keresztény jellegjelöléssel ellátatik, és az Egyház tagjává válik.¹⁰⁷ Ezért elutasítom azt a gyakorlatot, hogy súlyos ok nélkül elhalasztják azoknak a gyermekeknek a keresztségét, akik még nem rendelkeznek ésszel.¹⁰⁸ Azonban aki az értelemre érett kor után, saját hibáján kívül, nem juthat hozzá ehhez a szentséghez, rendkívüli módon üdvözülhet a vágyakozás keresztelésével, azaz egy természetfeletti hitcselekedettel és tökéletes szeretettel, amely az Egyházhhoz rendeli.¹⁰⁹

113. Kijelentem, hogy a bérmálás a Szentlélek ajándékán keresztül megerősíti a megkereszteltet, hogy bátran vallhassa meg a hitet, ellenállhasson az üdvösség ellenségeinek, és Krisztus tanújaként élhessen. A zavaros időkben ez a természetfeletti erő különösen szükséges, mert senki sem tarthatja meg a hitet küzdelem nélkül.¹¹⁰

114. Kijelentem, hogy a bűnbocsánat elengedi a keresztség után elkövetett bűnöket a bűnbánó cselekedetei – a bűnbánat, a gyónás és a jóvátétel – révén. Határozottan elutasítok minden olyan lelkipásztori megközelítést, amely gyengíti a bűnérzetet, lekicsinyíti a szentségi gyónás szükségességét, vagy a jóvátételt pusztán önmagunk vagy mások felé irányuló jóvátételi cselekedetre redukálja, anélkül, hogy utalna az Isten ellen elkövetett vétkre.¹¹¹

115. Kijelentem, hogy az utolsó kenet megkönnyebbitést és erőt ad a betegeknek, megfelelő esetben elengedi a bűnöket, hatékonyan hozzájárul a bűn miatti büntetés eltörléséhez, és felkészíti a keresztény lelket arra, hogy Isten elé járuljon.¹¹²

116. Kijelentem, hogy a házasság egy férfi és egy nő közötti állandó és felbonthatatlan egyesülés, amelyet Krisztus a megkereszteltek között szentség méltóságára emelt. Ennek az egyesülésnek, amelyet a természet rendezője, Isten hozott létre, kettős a célja: egyrészt a gyermekek nemzése és nevelése, ami a házasság elsődleges és legfőbb célját képezi; másrészt a házastársak kölcsönös támogatása és a bujaság leküzdése, amelyek a házasság másodlagos céljai: igaz és lényeges célok, de természetüknél fogva az elsőnek alárendelve.¹¹³

117. Ezért elutasítok minden olyan tanítást, amely a házassággal ellentétes kapcsolatokat – ha nem is tökéletes, de – valós részvételnek tekinti a házasságban; vagy amely, a házasságot kizárólag a házastársak szeretete alapján kívánva meghatározni, tönkreteszi a házasság céljainak hierarchiáját, azzal a kockázattal, hogy legitimálja a válást, a gyermekvállalás elutasítását, és ezáltal a természeti törvénnyel ellentétes fogamzást.¹¹⁴

118. Bevallom, hogy a szent rend szentsége rányomja annak, aki azt fogadja, a papi jelleget, amely Krisztus paphoz hasonlítja őt, és hogy egyetlen nő sem fogadhatja azt semmilyen fokozatban. Ezáltal a pap megkapja a hatalmat, hogy az élők és a halottakért felajánlja az üdvözítő áldozatot, bűnöket bocsásson meg, és megszentelje a hívőket. Így elutasítom minden összetévesztést a papság – Krisztus szolgáinak valódi és tulajdonképpeni értelmében – és a közönséges papság között, amelyet helytelen értelemben használnak a hívőkre vonatkozóan: a hívők lelkiileg a papmal és a papon keresztül áldoznak; de csak a szabályszerűen felszentelt pap valósítja meg és áldozza fel szentségileg az áldozatot Krisztus személyében.¹¹⁵

XIV. A szentmise, a szent Eucharisztia és a katolikus liturgia¹¹⁶

119. Kijelentem, hogy a szentmise valóban, a szó szoros értelmében áldozat. Nem csupán az Utolsó Vacsora vagy a szenvedés emlékünnepe; a szabályszerűen felszentelt pap által celebrálva szentségileg képviseli a Kálvárián bemutatott egyedülálló áldozatot, és vérontás nélkül megújítja azt, anélkül azonban, hogy megsokszorozná. Az áldozat ugyanaz, a főpap ugyanaz; csupán az áldozat bemutatásának módja különbözik.

120. A szentmisében, szolgálja cselekedete révén, Urunk Jézus Krisztus feláldozza magát Atyjának imádat, hálaadás, engesztelés és könyörgés áldozataként. Azáltal, hogy egyesül Krisztus e cselekedetével – amely megegyezik az ünneplő pap cselekedetével –, az Egyház teljes mértékben megadja Istennek a neki járó tökéletes imádatot, és a kereszt áldozatának érdemeit az élők és a halottak lelkére alkalmazza.

121. Hiszem, hogy a pap által érvényesen kimondott szentelési szavak által a kenyér és a bor teljes lényegükben Krisztus Testévé és Vérévé változnak, bár érzékelhető tulajdonságaik megmaradnak. Ezt a csodálatos változást joggal nevezik transzszubstanciációnak.

122. Hiszem, hogy a Legszenőbb Eucharisztia az Egyház életének középpontját foglalja el, és hogy valóban, ténylegesen és lényegileg tartalmazza Urunk, Jézus Krisztus Testét, Vérét, Lelkét és Istenségét. Imádom az oltár Legszenőbb Szentségét, és elutasítok minden olyan tanítást vagy gyakorlatot, amely gyengíti a Valódi Jelenlétbe vetett hitet, csökkenti az Eucharisztia iránti tiszteletet, bagatellizálja a szentáldozást, vagy megváltoztatja a szentély szent jellegét.

123. Mivel a liturgia a hit kiváltságos kifejeződése, egyben az a tartós iskola is, amelyben a keresztény lélek formálódik. Irányultságán, csendjén, gesztusain, kánonján, szent nyelvén, imádó szellemén és teocentrikus felépítésén keresztül a liturgia táplálja a hitet, és mély hatást gyakorol a lelkekre. A liturgia révén a népek megtanulnak Isten szerint gondolkodni, az örökkévalóság szerint ítélni, a szentet szeretni, a mulandót megvetni, és egész életüket Krisztus áldozatához igazítani. A liturgia alakítja az erkölcsöket is, és inspirálja a keresztény nép művészetét, intézményeit, ünnepeit és szokásait. Ezért, amikor az istenimádat prózaivá, üressé, kétértelművé, profánná vagy antropocentrikussá válik, az maga a hit megértését is gyengíti.

124. Kijelentem, hogy a hagyományos római mise, amelyet a *Novus Ordo Missae* reformja előtt használt rítus szerint celebrálnak, páratlan világossággal fejezi ki az áldozatról, a papságról és a valós jelenlétről szóló katolikus tanítást. De szomorúan állapítom meg, hogy a kortárs liturgikus reformok jelentősen eltávolodtak a hagyományos liturgiától, mind általánosságban, mind a részletekben: ezzel elhomályosították a szentmise áldozati és engesztelő jellegét, elősegítették az istentisztelet demokratikus felfogását, közelebb hozták a katolikus liturgikus kifejezőmódot a protestáns felfogásokhoz, és ezáltal döntő mértékben hozzájárultak a szentségérzet elvesztéséhez, a keresztyén szellem romlásához, a hivatások hanyatlásához és a hit általános gyengüléséhez.¹¹⁷

125. Ezért elutasítok minden olyan liturgikus reformot vagy szokást, amely – kihagyás, tanbeli kétértelműség vagy gyakorlati orientáció révén – elősegíti az eretnekséget, gyengíti a hitet, eltér a Tridenti Zsinaton megfogalmazott katolikus misetantától, vagy eltéríti a hívőket az Istennek járó imádatról. Az Egyház nyilvános istentiszteletének egyértelműen kell kifejeznie a katolikus hitet.

126. Végül biztos vagyok abban, hogy a népek katolikus megújulása szükségszerűen magában foglalja az istenimádat helyreállítását az örök hagyományos liturgia révén. Ahol a szentmisét Krisztus igazi áldozataként ünneplik, ott újjászületik a hit, a jámborság, a kegyelmi élet, a keresztyén családok, a hivatások és az örök javak iránti vágy.

XV. A keresztyén élet, a szentség és a szeretet tökéletessége

127. Hiszem, hogy az ember legfőbb hivatása a szentség. Isten által teremtve, Krisztus által megváltva és a Szentlélek működése által megszentelve az ember arra hivatott, hogy Isten akaratához való egyre növekvő igazodás révén részesüljön Isten életében, hogy dicsőségben tökéletes és végleges egyesülést érjen el Vele.¹¹⁸

128. Hiszem, hogy a megszentelő kegyelem az embert az Atya örökbe fogadott gyermekévé, Jézus Krisztus tagjává, a Szentlélek templomává és az örök élet örökösévé teszi. Istennek tetszővé teszi a lelket, teremtett részesedést ad neki az isteni természetben, természetfeletti cselekedetekre képessé teszi, és a boldogságos látásra irányítja. A hit, a remény és a szeretet teológiai erényei közvetlenül egyesítik a lelket Istennel; a belé öntött erkölcsi erények az isteni törvényhez igazítják magatartását; a Szentlélek ajándékai alkalmassá teszik arra, hogy engedelmesen fogadja az Ő ihletéseit, és az erényeknek végső tökéletességet kölcsönöznek.¹¹⁹

129. Hiszem, hogy a keresztyén élet nagyon nagy és egyáltalán nem elhanyagolható mértékben magában foglal egy lelki küzdelmet. A bűnbeesés óta az ember ki van téve a világ, a test és az ördög kísértéseinek. A kegyelem nem szünteti meg ezt a küzdelmet: megadja a szükséges erőt ahhoz, hogy győztesen vegyen részt benne.¹²⁰

130. Hiszem, hogy a szentséghez vezető út Jézus Krisztus utánzásán, parancsainak engedelmeskedésén, az imádságon, a szentségeken, a bűnbánaton, az önmehtagadáson, a saját állapotunkból fakadó kötelességünk iránti hűségen és a Kereszt szeretetén keresztül vezet. A tanítvány nem állhat Mesterénél magasabban: ha dicsőségbe akar lépni, a megfeszített Krisztus nyomdokaiba kell lépnie.¹²¹

131. Ezért elutasítom a kereszt nélküli hamis kereszténységet, amely megtérés nélküli földi békét, bűnbánat nélküli irgalmat, Isten Atyaságától független testvériséget és hősiesség nélküli szentséget ígér. Az Egyház soha nem avatta szentté a közepszerűséget, a világhoz való alkalmazkodást vagy a pusztán természetes jóakaratot; híveinek példaképül olyan szenteket állított, akiknek hite teljes volt, szeretetük hősi volt, és életük Krisztuséhoz igazodott.

132. Ezért elutasítom a keresztyén élet minden olyan leegyszerűsítését, amely azt homályos emberbarátsággá, társadalmi tudatossággá vagy a világi ügyek iránti elkötelezettséggé redukálja. A keresztyén szeretetet elsősorban nem a megosztott érzelmek vagy a látható haszon alapján mérik, hanem Isten minden felett álló természetfeletti szeretete és a felebarát iránti, Istenért való szeretet alapján. Maga a testi irgalmasság is elveszíti valódi jelentését és hiteles értékét, ha már nem a lelki irgalmasságra és az örök üdvösségre irányul.

133. Kijelentem, hogy a szentség az Egyház legszebb gyümölcse. A vértanúk, a hitvallók, a szüzek, a szerzetesek, a misszionáriusok, az orvosok, a lelkipásztorok és minden szent hívő lélek tanúskodik az igazság erejéről, a kegyelem gyümölcsozóságáról és Krisztus győzelméről a bűn felett.

XVI. Az utolsó dolgok és a keresztény remény

134. Hiszem, hogy a jelen élet az örökkévalóságra való felkészülés ideje, és ezért próbatétel is. Az embernek nincs tartós lakhelye itt a földön: egy természetfeletti sorsra teremtett, amely végtelenül felülmúlja e világ mulandó javait. Hiszek a halál utáni életben, amelybe a lélek és a test elválasztásával lépünk be.¹²²

135. Hiszem, hogy földi élete végén minden ember először Krisztus bírósága elé járul az egyéni ítéletre, és gondolatai, szavai, cselekedetei és mulasztásai szerint megkapja az örök sorsáról szóló ítéletet;¹²³ Hiszem továbbá, hogy az idők végén Urunk, Jézus Krisztus dicsőségében visszatér, hogy levezesse az általános ítéletet.¹²⁴

136. Szeretettel és félelemmel állítom, hogy Isten cselekedeteiben egyaránt ragyog az irgalom és az igazságosság. Az ember bűne megsértette a Teremtő dicsőségét, az ember Isten adósává vált, és az isteni igazságosság jóvátételt követel; de Isten páratlan irgalmában megadta nekünk a Megváltót, aki az emberiség Fejeként feláldozta magát az egész világ bűneiért: ez a jóvátétel megköveteli a mi részünkről is a közreműködést.

137. Bízom Isten végtelen irgalmában: nincs olyan bűn, amelyet Ő ne tudna megbocsátani, sem olyan nyomorúság, amelyet ne akarna enyhíteni; de határozottan elítélem azt az igazságosság nélküli irgalmat, amelyet az új humanizmus hirdet, azt az istent, aki nem bünteti a bűnt, senkit sem ítél el, és nem követel megtérést, inkább a bűnt igazolja, mint a bűnöst.

138. Kijelentem, hogy azok a lelkek, akik halálos bűnben hálnak meg, a pokol rettenetes mélységébe, az Istentől való elszakadás örök büntetésébe és a tűz örök büntetésébe vannak ítélve. Elutasítok minden olyan tanítást, amely tagadja a pokol örökkévalóságát, lekicsinyíti az örök büntetések valóságát, vagy azt sugallja, hogy végül minden ember üdvözülni fog, és a pokol üresen marad.¹²⁵

139. Hiszem, hogy azok a lelkek, akik kegyelmi állapotban hálnak meg, de még mindig időbeli büntetésre kötelezettek, a tisztító tűzben megtisztulnak. Ezért vallom, hogy szükséges imádkozni az elhunytakért, és rájuk alkalmazni az Egyház közbenjárását, és elutasítom azokat a hamis tanításokat, amelyek mindenkinek az Atya házába való azonnali belépést ígérik, ezzel kioltva az Egyház jámbor szokását, hogy folyamatosan imádkozzon a halottakért.¹²⁶

140. Különösen elutasítom azt a hamis lelkipásztori nyelvet, amely a lelkiismeretek megzavarásától való félelmében hallgat az ítéletről, a pokolról és a bűnbánat szükségességéről. Nincs szeretet abban, ha eltitkoljuk az emberek előtt azt az örök veszélyt, amelybe a bűn sodorja őket. Az utolsó dolgokról való prédikálás az Egyház irgalmához tartozik, mert felébreszti a lelkeket, és az üdvösség felé fordítja őket.

141. Végül kijelentem, hogy azok a lelkek, akik Isten barátságában, tökéletesen megtisztulva hálnak meg, azonnal belépnek az örök életbe, és részesülnek a boldogságos látásban. Szentől szembe szemlélik Istent, amilyen Ő valójában, és Benne találják meg örök nyugalmukat. A keresztény élet e boldogságra irányul; minden olyan lelkipásztori megközelítés, amely az emberi boldogságot földi jólétre, társadalmi békére vagy pusztán pszichológiai kiteljesedésre redukálja, elárulja az evangélium természetfeletti célját.¹²⁷

142. A keresztény remény tehát sem földi optimizmus, sem félelemmel keveredő bizonytalanság. Az örök Királyság bizakodó várakozása, amely Isten ígéretein alapul és a kegyelem táplálja. Erőt ad a kereszténynek, hogy itt a földön munkálkodjon anélkül, hogy elfelejtené: hazája a mennyben van, és hogy a kor tévedései ellen küzdjön anélkül, hogy elveszítené lelki békéjét.

XVII. A modern válság és a hitvallás kötelessége

143. Hiszem, hogy az Egyház, az isteni Gondviselés segítségével, az idők végezetéig megingathatatlan marad. Krisztus ígérete nem csalhat: a pokol kapui soha nem fognak diadalmaskodni rajta.

144. Hiszem azonban, hogy az Egyház története ismer olyan próbatételekkel teli időszakokat, amikor az igaz hit vallomása súlyosan meggyengül, amikor a tévedések elterjednek, amikor a fegyelem meggyengül, és amikor sok lélek tévútra kerül.

145. Különösen elismerem, hogy a modern tévedések rettenetes fenyegetést jelentenek az egész katolikus rend számára, és hogy azok behatolása az Egyház életébe – a II. Vatikáni Zsinat és a zsinat utáni reformok hatására – kivételesen súlyos válságot váltott ki: az agnoszticizmus támadja az Isten-ismeretet; a naturalizmus támadja a kegyelem szükségességét; a szubjektivizmus támadja a hit természetfeletti indítékát; a relativizmus támadja a dogma megváltoztathatatlanságát; a szituációs etika az isteni törvényt támadja; a liberalizmus Krisztus társadalmi királyságát támadja; a hamis ökumenizmus az Egyház egyediségét támadja; a kollegialitás és a szinodalitás az Egyház hierarchiájában megnyilvánuló isteni felépítését támadja; a liturgikus antropocentrizmus a Szentmisét támadja.

146. A jelenlegi válságot ezért nem lehet pusztán érzékenységi konfliktusra, liturgikus preferenciákra vagy pasztorális választási lehetőségekre redukálni. A hit és az erkölcs, a papság és az istentisztelet, az Egyház és Krisztus királyságának legmélyebb alapjait érinti.

147. Ezek a tévedések nem maradnak elvontak; látható gyümölcsöket hoztak: a tanítás hirdetésének gyengülését, a misszionáriusi szellem kihalását, a bűn bagatellizálását, a család válságát, a liturgia romba dőlését, az Isten-tudat elvesztését, a hivatások szűkösségét, a keresztény nemzetek csendes hitehagyását és a hívők mély zavarát.

148. Ezért ma már nem elegendő a katolikus igazságokat általános kifejezésekben megerősíteni anélkül, hogy egyidejűleg elítélnénk azokat a tévedéseket, amelyek megpróbálják azokat megrontani. A lelkek iránti szeretet megköveteli a teljes igazság egyértelműségét, mindenféle kétértelműség nélkül.

149. Ezt a válságot csak Jézus Krisztusban való mindennek helyreállítása révén lehet leküzdeni, a hithez, a kegyelem életéhez, az istenimádáshoz és a szentségre való törekvéshez való visszatéréssel.

150. Ezekben a fájdalmas körülmények között, anélkül, hogy bárkit is elítélnék, vagy az Egyház hatalmát magamhoz ragadnám, nem tehetek mást, mint hogy megvalljam azt a hitet, amelynek hirdetése egyre gyengül, felidézem azt a hagyományt, amelyet elűznek, megvédjem az erkölcsöt, őrizzem a liturgiát, és hirdessem Krisztus jogait.

Záró gondolat

151. Hűségesen az örök Rómához, amely őrzi az apostolok által átadott Hitkincset, ezt az örökséget teljes egészében, csorbítás és változtatás nélkül, félelem nélkül kívánom megőrizni, nem mint a mai Egyházon belüli egyedi véleményt, hanem mint az Egy, Szent, Katolikus, Apostoli és Római Egyháztól kapott Hitet.

152. Mert ez a hit nem az enyém: azért kaptam, hogy hű maradjak hozzá, hogy szerint éljek, hogy továbbadjam, és ha Isten úgy kéri, hogy szenvedjek érte, az igazság és a kegyelem diadalának bizakodó várakozásában, a lelkek üdvösségéért és a Szentháromság dicsőségéért.

153. Kérem Istent, hogy tartson meg szilárdan ebben a hitvallásban életem utolsó pillanatáig. Ezt a hitvallást a Legszentebb Szűz Mária, a szent apostolok, a vértanúk, a hitvallók és mindazok a szentek közbenjárására bízom, akik Krisztus iránti hűségükben megelőztek minket.

154. És a feltámadás és a jövő világ életének reményében lelkemet, az Egyházat és minden dolgot Isten, az Atya, a Fiú és a Szentlélek kezébe helyezem, akinek tisztelet, dicsőség és hatalom jár örökkön örökké.

Ámen.

Kelt Menzingenben, 2026. június 24-én, Szent János Keresztelő születésének napján

-
- ¹ Tridenti zsinat, IV. ülés (1546. április 8.), a szent könyvek és hagyományok elfogadásáról szóló dekrétum, DS 1501.
- ² Tridenti zsinat, *uo.*; Firenzei zsinat, *Exsultate Deo* bullája (1439. november 22.), az örményekről szóló dekrétum, DS 1328; a Bibliai Bizottság válasza (1914. június 24.), DS 3591.
- ³ IX. Piusz, *Tuas libenter* apostoli levél (1863. december 21.), DS 2879; Első Vatikáni Zsinat (1870), *Dei Filius* dogmatikai alkotmány, III. fejezet, DS 3011.
- ⁴ A Bibliai Bizottság válasza (1907. május 29.), DS 3398.
- ⁵ A Szent Hivatal rendelete (1918. június 5.), DS 3645–3647; A Szent Hivatal válasza a cambrai érseknek (1889. augusztus 19.), DS 3258; a Szent Hivatal válasza egy brazíliai püspöknek (1896. augusztus 5.), DS 3312; a *Provida sapientique cura* dekrétum (1906. január 18.), DS 3388; a Szent Penitenciárium válasza (1916. június 3.), DS 3640.
- ⁶ A *Qui pluribus* (1846. november 9.) és a *Quanta cura* (1864. december 8.) enciklikák a *Szillabusszal* együtt.
- ⁷ *Az Immortale Dei* (1885. november 1.), *a Libertas* (1888. június 20.), *a Sapientiae christianae* (1890. január 10. 1890) és *az Au milieu des sollicitudes* (1892. február 16.) enciklikák.
- ⁸ A *Pascendi* enciklika (1907. szeptember 8.) és a *Lamentabili* dekrétum (1907. július 3.); a *Vehementer nos* enciklika (1906. február 11.) és a francia püspökökhöz címzett apostoli levél, *a Notre charge apostolique* (1910. augusztus 25.).
- ⁹ A *Quas primas* (1925. december 11.) és a *Mortalium animos* (1928. január 6.) enciklikák.
- ¹⁰ *Az Orientales omnes ecclesias* (1945. december 23.) és a *Humani generis* (1950. augusztus 12.) enciklikák; a katolikus jogtudósokhoz intézett beszéd (1953. december 6.).
- ¹¹ A második Orange-i zsinat (529), 7. kánon, DS 377; 17. kánon, DS 387; és 25. kánon, DS 395; Szent V. Piusz, bullája *Ex omnibus afflictionibus* (1567. október 1.), DS 1921, 1934 és 1961; XI. Kelemen, *Unigenitus* (1713. szeptember 8.), DS 2444; IX. Piusz, *Gravissimas inter* című breve (1862. december 11.), DS 2854; XII. Piusz, *Humani generis* (1950. augusztus 12.).
- ¹² Zsidókhöz írt levél 1; Első Vatikáni Zsinat (1870), *Dei Filius* dogmatikai alkotmány, II. fejezet, DS 3005, valamint 3. kánon, DS 3028.
- ¹³ Első Vatikáni Zsinat (1870), *Dei Filius* dogmatikai konstitúció, II. fejezet, DS 3005, és 3. kánon, DS 3028; IV. fejezet, DS 3020, és 3. kánon, DS 3043; Szent X. Piusz, *Lamentabili* dekrétum (1907. július 3.), az 59. számú tézis elítélése, DS 3459.
- ¹⁴ Első Vatikáni Zsinat (1870), *Dei Filius* dogmatikai konstitúció, IV. fejezet, DS 3020, és 3. kánon, DS 3043; Szent X. Piusz, *Lamentabili* dekrétum (1907. július 3.), elítélte a 20. és 22. állításokat, DS 3420 és 3422.
- ¹⁵ Első Vatikáni Zsinat (1870), *Dei Filius* dogmatikai konstitúció, IV. fejezet, DS 3020, valamint 3. kánon, DS 3043; Szent X. Piusz, *Lamentabili* dekrétum (1907. július 3.), elítélte a 21. állítást, DS 3421.
- ¹⁶ Szent X. Piusz, *Pascendi* enciklika (1907. szeptember 8.) és *Lamentabili* dekrétum (1907. július 3.), a 22., 25. és 26. számú elítélt tézisekkel, DS 3422, 3425 és 3426; Szent X. Piusz, *Sacrorum antistitum motu proprio* (1910. szeptember 1.).
- ¹⁷ Lásd az előző jegyzetben megadott hivatkozásokat.
- ¹⁸ Tridenti Zsinat, IV. ülés (1546. április 8.), a szent könyvek és hagyományok elfogadásáról szóló dekrétum, DS 1501.
- ¹⁹ Szent Iréneusz, *Az eretnekségek ellen*, IV. könyv, XXVI. fejezet [43], §1, in Migne, *Patrologia Graeca*, VII. kötet, 1052. oszlop; Tertullianus, *Az eretnekekről*, XIX–XXI. fejezetek, in Migne, *Patrologia Latina*, II. kötet, 31–33. oszlop; Szent Robert Bellarmine, *Isten Igéjéről*, IV. könyv, V. fejezet.
- ²⁰ Firenzei zsinat, *Cantate Domino* bullája (1442. február 4.), DS 1334–1335; Trentói zsinat, IV. ülés (1546. április 8.), a szent könyvek és hagyományok elfogadásáról szóló dekrétum, DS 1501–1504; Első Vatikáni Zsinat (1870), *Dei Filius* dogmatikai konstitúció, II. fejezet, DS 3006, és 4. kánon, DS 3029.
- ²¹ XIII. Leó, *Providentissimus Deus* enciklika (1893. november 18.); XV. Benedek, *Spiritus Paraclitus* enciklika (1920. szeptember 15.); XII. Piusz, *Divino afflante Spiritu* (1943. szeptember 30.) és *Humani generis* (1950. augusztus 12.) enciklikák.
- ²² Tridenti zsinat, IV. ülés (1546. április 8.), a szent könyvek és hagyományok elfogadásáról szóló dekrétum, DS 1501.

- ²³ XII. Piusz, *Humani generis* enciklika (1950. augusztus 12.).
- ²⁴ Első Vatikáni Zsinat (1870), *Dei Filius* dogmatikai alkotmány, IV. fejezet, DS 3020, és 3. kánon, DS 3043; IX. Pius az *Ineffabilis Deus* bullában (1854. december 8.), amely kihirdeti a Szeplőtelen Fogantatás dogmáját, ezt nagyon jól kifejezi: „Mert Krisztus Egyháza, mint éber őrzője és a rá bízott dogmák védelmezője, soha semmit sem változtat meg, soha semmit sem csökkent, soha semmit sem ad hozzá azokhoz; hanem minden gondossággal hűségesen és bölcsen bánik az ősi dokumentumokkal; ha azok valóban ősi eredetűek, és ha az Atyák hite továbbadta őket, arra törekszik, hogy olyan módon vizsgálja meg és magyarázza meg őket, hogy a mennyei tanítás ősi dogmái nyilvánvalóvá és világossá váljanak, de megőrizzék teljes, integráns és sajátos természetüket, és csak a saját nemükön belül – azaz ugyanazon dogma keretein belül, ugyanabban az értelemben és jelentésben – növekedjenek.”
- ²⁵ Lérins-i Szent Vince, *Commonitorium*, idézi az Első Vatikáni Zsinat (1870), *Dei Filius* dogmatikai alkotmány, IV. fejezet, DS 3020.
- ²⁶ Első Vatikáni Zsinat (1870), *Dei Filius* dogmatikai konstitúció, I. fejezet, DS 3001–3003.
- ²⁷ Első Vatikáni Zsinat (1870), *Dei Filius* dogmatikai konstitúció, I. fejezet, DS 3004, és II. fejezet, 1. kánon, DS 3026; Szent X. Piusz, *Sacrorum antistitum motu proprio* (1910. szeptember 1.), DS 3538; XII. Piusz, *Humani generis* enciklika (1950. augusztus 12.).
- ²⁸ IV. Lateráni Zsinat (1215), *Firmiter* fejezet, DS 800 és 804–806; II. Lyoni Zsinat (1274), DS 850; Firenzei Zsinat, *Laetentur caeli* bullája (1439. július 6.), DS 1301–1302; *Cantate Domino* bullája (1442. február 4.), DS 1330–1332.
- ²⁹ Első Vatikáni Zsinat (1870), *Dei Filius* dogmatikai konstitúció, I. fejezet, DS 3002, valamint 4. és 5. kánon, DS 3024–3025.
- ³⁰ Lásd a 11. lábjegyzetben megadott hivatkozásokat. A *Humani generis* enciklikában (1950. augusztus 12.) XII. Pius elítéli azok merészségét, akik „megsemmisítik a természetfeletti rend ingyenességét, mivel – állításuk szerint – Isten nem teremthet értelmes lényeket anélkül, hogy azokat a boldogságos látásra rendelje és hívja” (DS 3891).
- ³¹ V. Piusz szent, *Ex omnibus afflictionibus* bullája (1567. október 1.); XI. Kelemen, *Unigenitus* bullája (1713. szeptember 8.); XI. Piusz a *Divini illius Magistri* enciklikában (1929. december 31.), DS 3689, így fogalmaz: „A természetfeletti rend, amelynek az Egyház jogait köszönheti, nemhogy a legcsekélyebb mértékben sem rombolja le a természetes rendet – amelyhez a többi említett jog tartozik –, hanem felemeli és tökéletesíti azt; mindkettő kölcsönösen támogatja a másikat, és a saját természetének és méltóságának megfelelő módon kiegészíti azt. Ennek oka az, hogy mindkettő Istentől származik, aki nem mondhat ellent önmagának [...]”
- ³² A Passió első vasárnapját követő csütörtöki szentmise kollektája az 1962-es római misekönyvben: „[...]hogya a mértéktelenség által megsértett emberi természet méltósága az üdvös önmegtagadás gyakorlásával helyreálljon”; A 1962-es római misekönyvben szereplő szentmise felajánlási imája: „Ó, Isten, aki az emberi természet megteremtésekor csodálatos módon nemesítetted, és még csodálatosabban megújítottad[...]”; Második Orange-i zsinat (529), 2. kánon, DS 372.
- ³³ V. Piusz szent, az *Ex omnibus afflictionibus* bullában (1567. október 1.), elítélte a 24. és 26. állítást, DS 1924 és 1926; VI. Piusz, az *Auctorem fidei* dogmatikai konstitúcióban (1794. augusztus 28.), elítélte a 17. állítást, DS 2617.
- ³⁴ A második Orange-i zsinat (529), 2. kánon, DS 372; a tridenti zsinat, V. ülés (1546. június 17.), az eredendő bűnről szóló dekrétum, 1. kánon, DS 1511, valamint VI. ülés (1547. január 13.), az igazolásról szóló dekrétum, DS 1521.
- ³⁵ Louis Bautain által 1840. szeptember 8-án előadott tézisek, 6. tézis, DS 2757; IX. Piusz, *Qui pluribus* enciklika (1846. november 9.), DS 2775.
- ³⁶ X. Leó, *Exsurge Domine* bullája (1520. június 15.), Luther 16. tételének elítélése, DS 1486; Szent V. Pius, *Ex omnibus afflictionibus* bullája (1567. október 1.), a 27. tétel elítélése, DS 1927, és a 65. tétel elítélése, DS 1965; XI. Kelemen, *Unigenitus* bullája (1713. szeptember 8.), elítélte az 1. számú tételt, DS 2401, a 38. számút, DS 2438, és a 64. számút, DS 2464; VI. Pius, *Auctorem fidei* dogmatikai konstitúciója (1794. augusztus 28.), elítélte a 23. számú tételt, DS 2623.
- ³⁷ Athanasius-hitvallás, DS 76; Firenzei zsinat, *Cantate Domino* bullája (1442. február 4.), DS 1347.
- ³⁸ Karthágói zsinat (418), 7. és 8. kánon, DS 229–230; Tridenti zsinat, VI. ülés (1547. január 13.), a az igazolásról, DS 1536, és 23. kánon, DS 1573.

- ³⁹ Karthágói zsinat (418), 5. kánon, DS 227; Második Orange-i zsinat (529), 8. kánon, DS 378, 13. kánon, DS 383, és 21. kánon, DS 391; Tridenti zsinat, VI. ülés (1547. január 13.), az igazságról szóló dekrétum, 1. kánon, DS 1551.
- ⁴⁰ A Bibliai Bizottság dekrétuma (1909. június 30.), DS 3514.
- ⁴¹ A khalkédóni zsinat (451); a második konstantinápolyi zsinat (553); IX. Szent Leó hitvallása a *Congratulamur vehementer című* levélben, amelyet Péter antiochiai pátriárkának írt (1053. április 13.), DS 681.
- ⁴² A firenzei zsinat, *Cantate Domino* bullája (1442. február 4.), DS 1347; a tridenti zsinat, VI. ülés (1547. január 13.), az igazolásról szóló dekrétum, 21. kánon, DS 1571.
- ⁴³ Apostoli hitvallás; Nikaia–Konstantinápolyi hitvallás; IX. Szent Leó hitvallása, a *Congratulamur vehementer című* levélben, amelyet Péter antiochiai pátriárkának írt (1053. április 13.).
- ⁴⁴ A második lyoni zsinat (1274), DS 852; a tridenti zsinat, VI. ülés (1547. január 13.), az igazságról szóló dekrétum, DS 1522–1524.
- ⁴⁵ Athanaszius-hitvallás; Nikaia–Konstantinápolyi Hitvallás; a tridenti zsinat hitvallása, IV. Pius pápa „*Iniunctum nobis*” című bullájában (1564. november 13.), DS 1862; X. Piusz szent, a *Lamentabili* dekrétum (1907. július 3.), amely elítélte a 36. számú állítást, DS 3436, valamint a *Pascendi* enciklika (1907. szeptember 8.), DS 3485.
- ⁴⁶ Nikaia-Konstantinápolyi Hitvallás; IX. Szent Leó hitvallása, a *Congratulamur vehementer című* levélben, amelyet Péter antiochiai pátriárkának címezett (1053. április 13.).
- ⁴⁷ A valence-i zsinat (855), DS 630; a tridenti zsinat, VI. ülés (1547. január 13.), az igazolásról szóló dekrétum, 6. kánon, DS 1556.
- ⁴⁸ XI. Piusz, *Quas primas* enciklika (1925. december 11.).
- ⁴⁹ Efézus-i zsinat (431); XII. Piusz, *Ad caeli reginam* enciklika (1954. október 11.).
- ⁵⁰ IX. Piusz, *Ineffabilis Deus* bullája (1854. december 8.).
- ⁵¹ Lateráni zsinat (649), DS 503.
- ⁵² Szent Iréneusz, *Demonstratio apostolicae praedicationis*, 33. sz.; XIII. Leó, *Jucunda semper* enciklika (1894. szeptember 8.); *Adiutricem populi* enciklika (1895. szeptember 5.); Szent X. Piusz, *Ad diem illum* enciklika (1904. február 2.); XV. Benedek, *Inter sodalicia* apostoli levél (1918. március 22.); XI. Piusz, *Explorata res* apostoli levél (1923. február 2.); XII. Piusz, *Ad caeli reginam* enciklika (1954. október 11.).
- ⁵³ XIII. Leó az *Adiutricem populi* enciklikában (1895. szeptember 5.), ASS, XXVIII. kötet, 150. o., Máriát „az emberi megváltás misztériumának beteljesítésének szolgálójának [és] egyúttal e kegyelem kinyújtásának szolgálójának” nevezi, „akinek gyakorlatilag korlátlan hatalom adatott”; Szent X. Piusz, *Ad diem illum című* enciklikája (1904. február 2.), ASS, XXXVI. kötet, 454. o.: „megérdemelte, hogy a legméltóbb módon az elveszett világ Megváltója legyen”; XV. Benedek, *Inter sodalicia című* apostoli levél (1918. március 22.), AAS, X. kötet, 182. o.: „joggal mondhatjuk róla, hogy Krisztussal együtt megváltotta az emberi nemzetséget”; XI. Piusz, *Explorata res című* apostoli levél (1923. február 2.), AAS, XV. kötet, 104. o.: „A Fájdalmas Szűz Krisztussal együtt vett részt a megváltás munkájában”; XII. Piusz, *Ad caeli reginam* enciklika (1954. október 11.), AAS, XLVI. kötet, 634. o.: „Nos, e megváltási mű végrehajtásában a Boldogságos Szűz Mária a legszorosabban társult Krisztussal [...]”
- ⁵⁴ XII. Piusz, *Munificentissimus Deus* dogmatikai konstitúció (1950. november 1.) és *Ad caeli reginam* enciklika (1954. október 11.).
- ⁵⁵ XII. Piusz, *Fulgens corona* enciklika (1953. szeptember 8.): „A nem katolikusok és a reformerek tehát tévednek, amikor e ürügyre hivatkozva kifogásolják vagy elítélik Isten Szűz Anyjához fűződő tiszteletünket, mintha az elvenne valamit az egyedül Istennek és Jézus Krisztusnak járó imádatból. Éppen ellenkezőleg, mert minden tisztelet és imádat, amelyet Mennyei Anyánknak adunk, kétségtelenül az Ő isteni Fiának dicsőségére válik...”
- ⁵⁶ Első Vatikáni Zsinat (1870), *Pastor aeternus* dogmatikai konstitúció.
- ⁵⁷ Apostoli hitvallás; Első konstantinápolyi zsinat (381), DS 150; IX. Szent Leó pápa hitvallása a *Congratulamur vehementer című* levélben, amelyet Péter antiochiai pátriárkának címezett (1053. április 13.), DS 684; II. Ince hitvallása, amelyet a waldens eretnekekre kényszerített az *Eius exemplo című* levélben a tarragonai érseknek (1208. december 18.), DS 792; Mihály Palaiologosz császár hitvallása, amelyet X. Gergely pápa kényszerített rá a II. Lyoni Zsinaton, IV. ülés (1274. július 6.), DS 854; VIII. Bonifác pápa *Unam sanctam* című bullája (1302. november 18.), DS 870; a tridenti zsinat III. ülése (1546. február 4.), *De Symbolo fidei című* dekrétum, DS 1500;

Ugyanezen zsinat hitvallása, IV. Pius pápa *Iniunctum nobis* című bullájában (1564. november 13.), DS 1862.

⁵⁸ VIII. Bonifác, *Unam sanctam* bullája (1302. november 18.).

⁵⁹ XIII. Leó, enciklika a francia érsekekhez, püspökökhöz és papsághoz: *Depuis le jour* (1899. szeptember 8.); Szent X. Piusz, *Editae saepe* című enciklika (1910. május 26.); XII. Piusz, *Mystici corporis* című enciklika (1943. június 29.).

⁶⁰ XII. Piusz, *Mystici corporis* enciklika (1943. június 29.).

⁶¹ Firenzei zsinat, *Cantate Domino* bullája (1442. február 4.), DS 1351: „[A Legszenőbb Római Egyház] szilárdan hiszi, vallja és hirdeti, hogy mindazok, akik a katolikus egyházon kívül állnak – nemcsak a pogányok, hanem a zsidók, az eretnekek és a szakadárok is –, nem részesülhetnek az örök életben, és a ördögnek és angyalainak készített örök tűzbe kerülnek, hacsak életük vége előtt nem csatlakoznak a katolikus egyházhoz; hogy az egyházi test egysége olyan fontos, hogy csak azok számára, akik abban maradnak, járulnak hozzá az egyház szentségei az üdvösséghez, és csak nekik hoznak örök jutalmat a böjt, az alamizsnálkodás és más jámbor cselekedetek, valamint a keresztény harcosok gyakorlatai; és hogy senki sem üdvözülhet, bármennyit is adományozott, sőt még ha Krisztus nevében vérét is ontotta, hacsak nem maradt hűséges a katolikus egyház kebelében és egységében”; a Szent Hivatal levele a bostoni érsekhez (1949. augusztus 8.), DS 3867–3868, amelyben a következő áll: „A Megváltó nemcsak azt parancsolta, hogy minden nemzet lépjen be az Egyházba, hanem azt is elrendelte, hogy az Egyház az üdvösség eszköze legyen, amely nélkül senki sem léphet be az örök dicsőség országába.”

⁶² XII. Piusz, *Mystici corporis* enciklika (1943. június 29.); a Szent Hivatal levele a bostoni érsekhez (1949. augusztus 8.); a Szent Hivatal rendelete Leonard Feeney atya kiközösítéséről (1953. február 13.). A bostoni érsekhez írt levélben a következő áll (DS 3869): „Isten végtelen irgalmában úgy akarta, hogy azoknak az üdvösségre irányuló segédeszközöknek a hatásai, amelyek – nem belső szükségszerűségből, hanem kizárólag isteni rendelésből – az ember végső céljára irányulnak, és amelyek az üdvösséghez szükségesek, bizonyos körülmények között akkor is elérhetők legyenek, ha ezeket a segédeszközöket csupán vágyakozással és sóvárgással használják”; és (DS 3870): „Ugyanez mondható el az Egyházzal is, amennyiben az az üdvösség általános eszköze. Hiszen az embernek nem kötelező ténylegesen, tagként beépülnie az Egyházba az örök üdvösség elnyerése érdekében; elegendő, ha legalább vágyakozással és sóvárgással tartozik hozzá. Nem mindig szükséges azonban, hogy ez a vágy kifejezett legyen, mint a katechumenek esetében; ha valaki legyőzhetetlen tudatlanság alatt szenved, Isten elfogadja a burkolt vágyat is, amelyet azért neveznek így, mert az a léleknek abban a jó hajlamában rejlik, amely által az ember akaratát Isten akaratához kívánja igazítani.”

⁶³ XI. Piusz, *Mortalium animos* enciklika (1928. január 6.).

⁶⁴ Lásd a 62. lábjegyzetben szereplő hivatkozást a firenzei zsinatra; IX. Piusz, az olasz püspökökhöz címzett *Quanto conficiamur moerore* enciklika (1863. augusztus 10.), DS 2865–2867.

⁶⁵ IX. Piusz, *Singulari quadam* című enciklikája (1854. december 9.), DS 2808–2810, valamint a *Syllabus* 17. számú elítélt tétele, DS 2917.

⁶⁶ Galaták 3,16; Zsidók 7,12, 7,18–19 és 8,13; Firenzei zsinat, *Cantate Domino* bullája (1442. február 4.), DS 1348.

⁶⁷ A *Syllabus* 80. számú elítélt tétele, DS 2980.

⁶⁸ Első nikaiai zsinat (325); Negyedik lateráni zsinat (1215); Második lyoni zsinat (1274); Firenzei zsinat (1439).

⁶⁹ XIII. Leó, *Divinum illud* enciklika (1897. május 9.); XII. Piusz, *Mystici corporis* enciklika (1943. június 29.).

⁷⁰ Első Vatikáni Zsinat (1870), *Pastor aeternus* dogmatikai konstitúció, IV. fejezet; XIII. Leó, *Satis cognitum* enciklika (1896. június 29.).

⁷¹ XIII. Leó, *Divinum illud* enciklika (1897. május 9.).

⁷² II. Lyoni Zsinat (1274); Firenzei Zsinat (1439); *Pastor aeternus* dogmatikai konstitúció az Egyházzal.

⁷³ Első Vatikáni Zsinat (1870), *Pastor aeternus* dogmatikai konstitúció, III. fejezet.

⁷⁴ *Uo.*, I–III. fejezet.

⁷⁵ XII. Piusz, *Mystici corporis* enciklika (1943. június 29.); *Ad sinarum gentem* enciklika (1954. október 7.); *Ad apostolorum principis* enciklika (1958. június 29.).

⁷⁶ Első Vatikáni Zsinat (1870), *Pastor aeternus* dogmatikai konstitúció, III. fejezet.

⁷⁷ Első Vatikáni Zsinat (1870), *Pastor aeternus* dogmatikai konstitúció, I–III. fejezet; XIII. Leó, *Satis cognitum* enciklika (1896. június 29.); XI. Piusz, *Ecclesiam Dei* enciklika (1923. november 12.); XII. Piusz, *Mystici corporis* enciklika (1943. június 29.); beszéd (1945. október 2.).

⁷⁸ VI. Piusz, „*Post factum*” című levele a trieri érsekhez (1782. február 2.), in: *Les Enseignements pontificaux* (Solesmes), L'Église, I. kötet, §19; az Első Vatikáni Zsinat (1870) a „*Pastor aeternus*” dogmatikai konstitúció I. fejezetében pontosan kijelenti, hogy kizárólag Szent Péter az elsőbbség tárgya: „A Szentírás ezen egyértelmű tanításával – amelyet a katolikus egyház mindig is így értelmezett – nyílt ellentétben állnak azoknak a téves nézeteknek, akik, miközben eltorzítják az Úr Krisztus által egyházában létrehozott kormányzati formát, tagadják, hogy Péter, egyedül ő, minden más apostol előtt – akár külön-külön, akár együttesen tekintve őket – Krisztustól valódi és teljes joghatalmi elsőbbséget kapott [...]” (DS 3054); és még korábban ezt mondja: „És kizárólag Simonra ruházta Jézus feltámadása után a Főpásztor és Uralkodó joghatóságát az egész nyáj felett [...]” (DS 3053).

⁷⁹ Szent X. Piusz, a *Lamentabili* dekrétum, elítélte a 6. állítást, DS 3406.

⁸⁰ Első Vatikáni Zsinat (1870), *Pastor aeternus* dogmatikai alkotmány, IV. fejezet; Szent X. Piusz, *Sacrorum antistitum* motu proprio (1910. szeptember 1.); XII. Piusz, *Humani generis* enciklika (1950. augusztus 12.).

⁸¹ Első Vatikáni Zsinat (1870), *Pastor aeternus* dogmatikai konstitúció, IV. fejezet.

⁸² Első Vatikáni Zsinat (1870), *Dei Filius* dogmatikai konstitúció, IV. fejezet, DS 3020, valamint 3. kánon, DS 3043.

⁸³ Lásd az előző jegyzetben megadott hivatkozásokat; IX. Piusz, a *Syllabus* 5. számú elítélt tétele, DS 2905; Szent X. Piusz, *Lamentabili* dekrétum, 58. és 59. számú elítélt tételek, DS 3458 és 3459.

⁸⁴ XII. Piusz, *Humani generis* enciklika (1950. augusztus 12.).

⁸⁵ XIII. Leó, *Rerum novarum* enciklika (1891. május 15.); *Libertas enciklika* (1888. június 20.); *Sapientiae christianae* (1890. január 10.); XI. Piusz, *Quadragesimo anno* (1931. május 15.) és *Casti connubii* (1930. december 31.) 1930); XII. Piusz, *Summi Pontificatus* (1939. október 20.) és *Humani generis* (1950. augusztus 12.) enciklikák; *Sacra virginitas* (1954. március 25.).

⁸⁶ Lásd a 11. és 31. lábjegyzetben megadott hivatkozásokat. XIII. Leó, *Immortale Dei* enciklika (1885. november 1.).

⁸⁷ IX. Pius, *Maxima quidem* című beszéde (1862. június 9.); XIII. Leó, *Immortale Dei* című enciklikája (1885. november 1.); XI. Pius, *Divini illius Magistri* című enciklikája (1929. december 31.), lásd a 32. lábjegyzetben idézett részletet; XII. Piusz a *Summi Pontificatus* enciklikában (1939. október 20.), AAS, XXXI. kötet, 423. o., így fogalmaz: „[M]aga a természeti törvény, amelynek alapja Isten, a Mindenható Teremtő és mindenek Atyja, a legfőbb és abszolút Törvényadó, az emberi cselekedetek mindenható és igazságos Bírója” (DS 3781).

⁸⁸ IX. Piusz elítélte a *Syllabus* 56. és 59. számú tételeit, DS 2956 és 2959; XII. Piusz a *Humani generis* enciklikában (1950. augusztus 12.), DS 3892–3893: „Mert az igazság és annak filozófiai kifejezése nem változhat napról napra, legkevésbé akkor, ha az emberi elme magától értetődő alapelveiről vagy azokról a tételokről van szó, amelyeket az évszázadok bölcsessége és az isteni kinyilatkoztatás támaszt alá.”

⁸⁹ XI. Piusz, *Casti connubii* enciklika (1930. december 31.).

⁹⁰ A „*Notre charge apostolique*” című apostoli levélben (1910. augusztus 25.), AAS, II. kötet, 619. o., Szent X. Pius így fogalmaz: „A katolikus tanítás azonban azt tanítja nekünk, hogy a szeretet elsődleges kötelessége nem a hamis eszmék eltűrésében áll, bármilyen őszinték is legyenek azok, és nem is az elméleti vagy gyakorlati közönyben a tévedések és bűnök iránt, amelyekbe testvéreink belesüllyedtek, hanem a szellemi és erkölcsi fejlődésük, valamint anyagi jólétük iránti buzgalomban”; és a 639. oldalon: „Igaz, Jézus hatalmas, végtelen szeretettel szeretett minket, és azért jött a földre, hogy szenvedjen és meghaljon, hogy az igazságosság és a szeretet jegyében köré gyűlve, ugyanazon kölcsönös szeretet érzései által vezérelve minden ember békében és boldogságban élhessen. De e földi és örök boldogság megvalósításához Ő legfőbb hatalmával azt a feltételt szabta, hogy az Ő nyájához kell tartoznunk, el kell fogadnunk tanítását, gyakorolnunk kell az erényt, és el kell fogadnunk Péter és utódai tanítását és vezetését. Továbbá, bár Jézus kedves volt a bűnösökhöz és az eltévelyedettekhez, nem tisztelte hamis elképzeléseiket, bármilyen őszintének is tűntek azok.”

⁹¹ XIII. Leó az *Immortale Dei* enciklikában (1885. november 1.), AAS, XVIII. kötet, 163–164. o., így fogalmaz: „Mivel tehát senkinek sem szabad hanyagul viszonyulnia az Istennek járó szolgálathoz, és mivel minden ember legfőbb kötelessége, hogy ragaszkodjon a valláshoz mind tanításában, mind gyakorlatában – nem ahhoz a valláshoz, amelyet esetleg előnyben részesítenek, hanem ahhoz a valláshoz, amelyet Isten előír, és amelyet bizonyos és legvilágosabb jelek az egyetlen igaz vallásként mutatnak be –, közbűnnek minősül úgy cselekedni, mintha Isten nem létezne. Ugyanígy bűn az is, ha az állam nem törődik a vallással, mintha az a hatáskörén kívül esne

hatáskörén kívül eső dologként, vagy gyakorlati haszontalan dologként kezelje; vagy a vallás számos formája közül azt válassza, amelyek leginkább megfelel a saját ízlésének.”

⁹² Lásd XIII. Leó, akire az előző jegyzet hivatkozik, valamint XI. Piusz, *Quas primas* enciklika (1925. december 11.).

⁹³ IX. Piusz, *Quanta cura* enciklika (1864. december 8.), a *Syllabus* 77–80. számú elítélt tétéleivel együtt, DS 2977–2980; XIII. Leó, *Libertas* enciklika (1888. június 20.).

⁹⁴ Lásd az előző jegyzetben megadott hivatkozásokat, valamint a 3. bekezdéshez fűzött jegyzetekben szereplőket.

⁹⁵ Szent X. Pius a *Singulari quadam* enciklikában (1912. szeptember 24.), AAS, IV. kötet, 658. o., így fogalmaz: „Ennek megfelelően először is kijelentjük, hogy minden katolikusnak szent és sérthetetlen kötelessége, mind a magán-, mind a közéletben, hogy engedelmeskedjen a katolikus egyház tanítóhivatala által megfogalmazott keresztény igazság elveinek, azokhoz szilárdan ragaszkodjon, és azokat félelem nélkül hirdesse. Különösen azokat az elveket értjük alatta, amelyeket elődünk a *Rerum Novarum* enciklikában oly bölcsen megfogalmazott. [...] Ezek alapvető elvek: Bármit is tegyen a keresztény, még a világi javak területén is, nem hagyhatja figyelmen kívül a természetfeletti jót. Sőt, a keresztény filozófia előírásai szerint minden dolgot a végső célra, nevezetesen a Legfőbb Jóra kell irányítania. Minden cselekedete, amennyiben erkölcsileg jó vagy rossz (vagyis amennyiben összhangban áll vagy ellentétben áll a természeti és az isteni törvénnyel), az Egyház ítéletének és bírói hatalmának alá tartozik.”

⁹⁶ Szent X. Piusz, *Singulari quadam* enciklika (1912. szeptember 24.); Szent X. Piusz a *Notre charge apostolique* apostoli levélben (1910. augusztus 25.), AAS, II. kötet, 612. o., azt mondja, hogy „a társadalom nem jöhet létre anélkül, hogy az Egyház lefedtetné az alapokat és felügyelné a munkát”.

⁹⁷ IX. Piusz, *Quanta cura* enciklika (1864. december 8.); Szent X. Piusz, *Vehementer nos* enciklika (1906. február 11.).

⁹⁸ Lásd a 3. bekezdéshez fűzött jegyzetekben szereplő hivatkozásokat, különösen IX. Piusz *Quanta cura* című enciklikáját és XIII. Leó *Immortale Dei* című enciklikáját.

⁹⁹ XIII. Leó, *Libertas* enciklika (1888. június 20.).

¹⁰⁰ IX. Pius, *Maxima quidem* című beszéde (1862. június 9.): „nem haboznak az igaz és törvényes jog helyébe a természeti erők hamis és állítólagos jogait állítani, és az erkölcsi rendet az anyagi dolgok rendjének alárendelni”; IX. Pius, *Quanta cura* című enciklikája (1864. december 8.); XII. Piusz, beszéd (1952. szeptember 13.), AAS, XLIV. kötet, 779–789. o.; beszéd (1954. szeptember 30.), AAS, XLVI. kötet, 587–598. o.

¹⁰¹ Szent X. Piusz, apostoli levél: *Notre charge apostolique* (1910. augusztus 25.); XI. Piusz, *Mortalium animos* enciklika (1928. január 6.).

¹⁰² Szent X. Piusz, *Pascendi* enciklika (1907. szeptember 8.); *Notre charge apostolique* apostoli levél (1910. augusztus 25.).

¹⁰³ XIII. Leó, *Immortale Dei* (1885. november 1.) és *Sapientiae christianae* (1890. január 10.) enciklikák.

¹⁰⁴ X. Piusz szent, *E supremi apostolatus* enciklika (1903. október 4.); XI. Piusz, *Quas primas* enciklika (1925. december 11.).

¹⁰⁵ Firenzei zsinat, *Exsultate Deo* bullája (1439. november 22.), DS 1310–1327; Tridenti zsinat, VII. ülés (1547. március 7.), DS 1600–1613.

¹⁰⁶ Firenzei zsinat, *Exsultate Deo* bullája (1439. november 22.), DS 1312; Tridenti zsinat, VII. ülés (1547. március 7.), DS 1611 és 1613.

¹⁰⁷ Firenzei zsinat, *Exsultate Deo* bullája (1439. november 22.), DS 1316; Tridenti zsinat, VII. ülés (1547. március 7.), DS 1614–1627.

¹⁰⁸ Tridenti zsinat, VII. ülés (1547. március 7.), DS 1625.

¹⁰⁹ Lásd a 63. lábjegyzetben megadott hivatkozásokat.

¹¹⁰ Tridenti zsinat, VII. ülés (1547. március 7.), DS 1628–1630.

¹¹¹ Firenzei zsinat, *Exsultate Deo* bullája (1439. november 22.), DS 1323–1325; Tridenti zsinat, XIV. ülés (1551. november 25.), a bűnbocsánat szentségéről szóló dekrétum, DS 1667–1693 és 1701–1715.

¹¹² Firenzei zsinat, *Exsultate Deo* bullája (1439. november 22.), DS 1324–1325; Tridenti zsinat, XIV. ülés (1551. november 25.), a végső kenet szentségéről szóló dekrétum, DS 1694–1700 és 1716–1719.

- ¹¹³ Firenzei zsinat, *Exsultate Deo* bullája (1439. november 22.), DS 1327; Tridenti zsinat, XXIV. ülés (1563. november 11.), a házasság szentségéről szóló tanítás, DS 1797–1812.
- ¹¹⁴ XIII. Leó, *Arcanum divinae* enciklika (1880. február 10.); XI. Piusz, *Casti connubii* enciklika (1930. december 31.).
- ¹¹⁵ Firenzei zsinat, *Exsultate Deo* bullája (1439. november 22.), DS 1326; Tridenti zsinat, XXIII. ülés (1563. július 15.), A szent rend szentségéről szóló tanítás, DS 1763–1778; XII. Piusz, *Sacramentum ordinis* apostoli alkotmány (1947. november 30.).
- ¹¹⁶ Tridenti zsinat, XIII. ülés (1551. október 11.), a Szent Eucharisztia tárgyában hozott dekrétum, DS 1635–1661; XXI. ülés (1562. július 16.), a kétféle formában történő áldozásról szóló tanítás, DS 1725–1734; XXII. ülés (1562. szeptember 17.), a szentmise legszentebb áldozatáról szóló tanítás, DS 1738–1759; XII. Piusz, *Mediator Dei* enciklika (1947. november 20.) és *Magnificate Dominum mecum* című beszéd (1954. november 2.).
- ¹¹⁷ Lásd az *új szentmise-rendről szóló rövid kritikai tanulmányt*, amelyet 1969. szeptember 3-án Ottaviani és Bacci bíborosok nyújtottak be VI. Pál pápának.
- ¹¹⁸ Lásd a 11., 30. és 31. lábjegyzetben megadott hivatkozásokat.
- ¹¹⁹ Tridenti zsinat, VI. ülés (1547. január 13.), a megigazulásról szóló dekrétum, DS 1520–1583.
- ¹²⁰ XIII. Leó, *Sapientiae christianae* enciklika (1890. január 10.); *Testem benevolentiae* apostoli levél (1899. január 22.); Szent X. Piusz, *Editae saepe* enciklika (1910. május 26.); XI. Piusz, *Ubi arcano* című enciklikája (1922. december 23.); XII. Piusz, *Sacra virginitas* című enciklikája (1954. március 25.).
- ¹²¹ Lásd az előző jegyzetben megadott hivatkozásokat.
- ¹²² Róma 6,23; Zsidók 10,34 és 13,14; XIII. Leó, *Quod apostolici muneris* enciklika (1878. december 28.).
- ¹²³ A második lyoni zsinat (1274), Mihály Palaiologosz hitvallása, DS 856; XII. Benedek, a „*Benedictus Deus*” dogmatikai konstitúció (1336. január 29.), DS 1000; a firenzei zsinat, a „*Laetentur caeli*” bullája (1439. július 6.), DS 1304; Tridenti zsinat, VI. ülés (1547. január 13.), az igazságról szóló dekrétum, VI. fejezet, DS 1545.
- ¹²⁴ 1 Thesszalonikiak 4,16–17; Máté 25; Nikaia–Konstantinápolyi Hitvallás; Firenzei zsinat, *Laetentur caeli* (1439. július 6.), DS 1304.
- ¹²⁵ II. Lyoni Zsinat (1274), Mihály Palaiologosz hitvallása, DS 856; IV. Lateráni Zsinat (1215), DS 801; XII. Benedek, *Benedictus Deus* dogmatikus konstitúció (1336. január 29.), DS 1002; a firenzei zsinat, *Laetentur caeli* bullája (1439. július 6.), DS 1304; VI. Piusz, *Auctorem fidei* dogmatikus konstitúció (1794. augusztus 28.), 25. számú elítélt tétel, DS 2625.
- ¹²⁶ Tridenti zsinat, VI. ülés (1547. január 13.), az igazságról szóló dekrétum, 30. kánon, DS 1580.
- ¹²⁷ A második lyoni zsinat (1274), Mihály Palaiologosz hitvallása, DS 856; XII. Benedek, a *Benedictus Deus* dogmatikai konstitúció (1336. január 29.), DS 1000–1001.

Tartalomjegyzék

Preambulum.....	3
I. Az isteni kinyilatkoztatás, a hit és a hagyomány.....	3
II. Isten, minden dolog kezdete és vége, Szentháromság.....	5
III. Az ember teremtése és a kegyelem természetfeletti rendje.....	5
IV. Az eredendő bűn és az ember helyzete.....	6
V. Jézus Krisztus, a megtestesült Ige, egyetlen közbenjáró és megváltó.....	7
VI. A Legszentebb Szűz Mária az üdvösség tervében.....	8
VII. A katolikus egyház, Krisztus misztikus teste és az üdvösség egyetlen birkája.....	8
VIII. A Szentlélek, a lelkek megszentelője és az Egyház lelke.....	10
IX. A római pápa, a püspökség és az egyház hierarchikus felépítése.....	11
X. A Magisterium, a kinyilatkoztatott tanítás őrzője.....	12
XI. Az erkölcsi rend és Isten törvénye.....	12
XII. Krisztus társadalmi királysága és a keresztény civilizáció.....	13
XIII. Az Új Törvény szentségei.....	15
XIV. A szentmise, a szentáldozás és a katolikus liturgia.....	16
XV. A keresztény élet, a szentség és a szeretet tökéletessége.....	17
XVI. Az utolsó dolgok és a keresztény remény.....	18
XVII. A mai válság és a hitvallás kötelessége.....	19
Záró gondolatok.....	19